

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему: Соціально-психологічні проблеми представників ЛГБТ

Виконав: студент II курсу, групи 8.0538-з
спеціальності: 053 психологія
освітньої програми: 053 психологія
Павлова Тетяна Юріївна
Керівник: д.психол.н., професор кафедри
психології Горбань Г.О.
Рецензент: к.психол.н., доцент кафедри
психології Грединарова О.М.

Запоріжжя
2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет _____
 Кафедра _____
 Рівень вищої освіти _____
 Спеціальність _____
 (код та назва)
 Освітня програма _____
 (код та назва)
 Спеціалізація _____
 (код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« _____ » _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)**

 (прізвище, ім'я, по батькові)

1 Тема роботи (проекту) _____

керівник роботи

 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від « _____ » _____ 20__ року

№ _____

2 Строк подання студентом роботи _____

3 Вихідні дані до роботи _____

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5 Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

6 Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент _____
(підпис) (ініціали та прізвище)Керівник роботи (проекту) _____
(підпис) (ініціали та прізвище)**Нормоконтроль пройдено**Нормоконтролер _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: с. 87, мал. 1, джерела 64, додатків 3.

Об'єкт дослідження – соціально-психологічна проблема представників ЛГБТ.

Предмет дослідження – аб'юз, як основна соціально-психологічна проблема в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин.

Мета – теоретично та емпірично дослідити соціально-психологічні проблеми представників ЛГБТ-меншин, а саме види аб'юзу в лесбійських стосунках.

Гіпотезою - соціально-психологічні проблеми в лесбійських стосунках, як представників ЛГБТ-меншин, переважає психологічний вид аб'юзу, інші види (фінансовий, сексуальний, фізичний та інші види примусу) проявляються меншою мірою.

Методи дослідження:- теоретичні: аналіз психолого-педагогічної літератури, систематизація отриманих даних;- емпіричні: психологічний експеримент, анкетування, тестування, аналіз продуктів діяльності.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в розкритті особливостей представників ЛГБТ та аналіз психологічних особливостей аб'юзу, як основної соціально-психологічної проблеми в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин.

Практичне значення роботи визначається тим, що розроблені рекомендації щодо подолання аб'юзу в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин, які можуть використовуватись психологом при роботі з лесбійськими парами.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, ПРЕДСТАВНИКИ ЛГБТ, СПІЛЬНОТА, АБ'ЮЗ, ЛЕСБІЙСЬКІ СТОСУНКИ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні особливості представників ЛГБТ	9
1.1. Загальна характеристика представників ЛГБТ.....	9
1.2. Сексуальна орієнтація як проблема сексуальності.....	23
1.3. Характеристика загальних соціальних-проблем представників ЛГБТ.....	31
РОЗДІЛ 2. Теоретичний аналіз психологічних особливостей аб'юзу, як основної соціально-психологічної проблеми в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин.....	36
2.1 Поняття та сутність аб'юзу як феномену в психології.....	36
2.2 Психологічна специфіка та статистика аб'юзу в лесбійських стосунках, як представників ЛГБТ-меншин.....	39
2.3 Психологічні наслідки аб'юзу : емоційні розлади.....	50
РОЗДІЛ 3. Емпіричне дослідження психологічних особливостей аб'юзу в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин	54
3.1 Організація методика та методи емпіричного дослідження.....	54
3.2 Результати експериментального дослідження	58
3.3 Рекомендації щодо подолання аб'юзу в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин	75
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Актуальність дослідження. Наше суспільство має важливу особливість - воно різноманітне. Люди розрізняються за національністю, віросповіданням, світогляд та іншими ознаками, включаючи сексуальну орієнтацію. В різні часи і в різних культурах якісь ознаки або відмінності відігравати велику роль, ніж інші. Зараз одним з важливих ознак стає сексуальна орієнтація.

Проблема сексуальних меншин, стосується людей з «нетрадиційної» сексуальною орієнтацією, ця проблема є дуже важлива в сучасному суспільстві, на сьогоднішній день, панує переконання, що «нормальною» в сексуальному відношенні є людина, яка відчуває потяг до представників протилежної статі і прагне до гетеросексуальному статевому акту. Всі інші прояви сексуальної активності вважаються «ненормальними», патологічними і відхиляються від загальноприйнятого сексуального стандарту. Культурні традиції та цінності, що визначають гетеросексуальну поведінку, вважаються як нормальне, але по відношенню до людей з «нетрадиційною» сексуальною орієнтацією сприяють формуванню гетеросексизму та різних фобій. Таке ставлення суспільства визначає закритість груп сексуальних меншин, соціальний і психологічний дискомфорт осіб з нетрадиційною орієнтацією, не дозволяє їм повністю реалізувати себе як особистість в соціумі, тоді як повна реалізація особистості можлива тільки в мережі соціальних взаємозв'язків. Відповідно, для вирішення цієї проблеми необхідна інтеграція груп сексуальних меншин в суспільство на паритетних засадах.

У зв'язку з неприйняттям, образою, негативним відношенням з боку людей з традиційною орієнтацією, заборони влади жити відкрито та по-законам, у представників сексуальних меншин з'являються та проявляються свої міжособистісні соціально-психологічні конфлікти.

Це зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи магістра «Соціально-психологічні проблеми представників ЛГБТ».

Об'єкт дослідження – соціально-психологічна проблема представників ЛГБТ.

Предмет дослідження – аб'юз, як основна соціально-психологічна проблема в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин.

Мета – теоретично та емпірично дослідити соціально-психологічні проблеми представників ЛГБТ-меншин, а саме види аб'юзу в лесбійських стосунках.

Гіпотезою - соціально-психологічні проблеми в лесбійських стосунках, як представників ЛГБТ-меншин, переважає психологічний вид аб'юзу, інші види (фінансовий, сексуальний, фізичний та інші види примусу) проявляються меншою мірою.

Завдання:

1. Виявити теоретико-методологічні особливості представників ЛГБТ
2. Зробити теоретичний аналіз психологічних особливостей аб'юзу, як основної соціально-психологічної проблеми в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин
3. Емпірично дослідити психологічні особливості аб'юзу в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин
4. Надати рекомендації щодо подолання аб'юзу в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин

Методи дослідження:- теоретичні: аналіз психолого-педагогічної літератури, систематизація отриманих даних;- емпіричні: психологічний експеримент, анкетування, тестування, аналіз продуктів діяльності.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в розкритті особливостей представників ЛГБТ та аналіз психологічних особливостей аб'юзу, як основної соціально-психологічної проблеми в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин.

Практичне значення роботи визначається тим, що розроблені рекомендації щодо подолання аб'юзу в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин, які можуть використовуватись психологом при роботі з лесбійськими парами, також результати дослідження можуть бути використані при розробці тренінгів попередження гендерно-обумовленого насильства, сімейного насильства у гомосексуальних парах, при підготовці фахівців до роботи з ЛГБТ-спільнотою та ін

Надійність та вірогідність результатів дослідження забезпечувались: теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних теоретичних положень, використанням комплексу надійних та валідних психодіагностичних процедур, поєднання кількісного та якісного аналізу емпіричних даних.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ЛГБТ

1.4. Загальна характеристика представників ЛГБТ

Тема гомосексуальності на даний час активно обговорюється в світі. В телепрограмах, статтях, книгах, як наукових, так і художніх, виступах політиків, всюди безпосередньо зачіпається ця проблема.

Однак багато людей, висловлюючи свої думки з питання одностатевої любові, часто є неосвіченими, не знають багатьох аспектів і визначень. Важливими термінами для визначення гомосексуальності є сексуальна орієнтація і сексуальна поведінка.

Американська психіатрична асоціація дає таке визначення сексуальної орієнтації - це один з компонентів сексуальності, який визначається як більш-менш постійний емоційний, романтичний, сексуальний або еротичний потяг індивіда до осіб певного пола [23].

Сексуальна поведінка - взаємодія людей, яка мотивована статевою потребою. Важлива сфера у суспільному, родинному та особистому житті, що виконує репродуктивну та комунікативну функцію [10]. Виходячи з цих двох визначень, можна визначити значення терміну гомосексуальності.

Гомосексуальність - позначає спосіб життя, тобто емоційний, романтичний і сексуальний потяг і взаємодія індивіда з особами тієї ж статі. Найбільш популярна зараз серед гомо-середовища аббревіатура ЛГБТ, яка поєднує в собі початкові літери назв людей практикуючих одностатеве кохання і виходять в своєму самовираженні за рамки гендеру та гендерних стереотипів - лесбійки, геї, бісексуали і трансгендери.

Лесбійки - жінки, які віддають перевагу в якості партнера для любовних відносин осіб своєї статі.

Геї - чоловіки, які віддають перевагу в якості партнера для любовних відносин осіб своєї статі.

Бісексуали - чоловіки і жінки, які пов'язують свою психоемоційну і сексуальну сферу з людьми, як своєї статі, так і іншої.

Особливе місце в гомо-середовищі займають трансгендери. Таким визначенням позначають людей, у яких соціальна стать не збігається з біологічною. Однак, вони можуть не мати ніякого відношення до одностатевого кохання і бути у відносинах з особами протилежної статі. До трансгендерам відносяться:

- Транссексуали - люди, які ототожнюють себе з особами протилежної статі, які прагнуть хірургічно і юридично змінити свою стать. Вони діляться на ФТМ і МТФ.

- ФТМ (від англійського female-to-male) - чоловік, який біологічно і по паспорту належить до жіночої статі і прагне здійснити перехід.

- МТФ (від англійського male-to-female) - жінка, яка біологічно і по паспорту належить до чоловічої статі і прагне зробити перехід.

- Кросдресери або трансвестити - люди, які мають потребу виглядати як особи протилежної статі і які реалізують цю потребу через носіння одягу характерного для представників протилежної статі. Зазвичай така поведінка не несе постійну основу і не призводить до бажання змінювати свою паспортну стать [36]. Вони не відчують себе комфортно ні чоловіком, ні жінкою і займають підвищене становище.

- інтерсексуалів або гермофродити - люди, які мають тілесно невизначену стать.

- Драг-кінг, драг-квін, травесті-артист – деякі помилково включають таких людей в категорію трансгендерів, під підставою, що вони одягаються в одяг протилежної статі. Однак травесті-артист - це людина, яка одягає одяг протилежної статі, зовсім не для особистого задоволення, а для виступу на публіці, як артист. Таких люди можуть не мати, а частіше і не мають, бажання змінити стать або носити одяг протилежної статі постійно.

Трангендери згадуються разом з лесб'янками, геями і бісексуалами, так як поряд з ними сприймаються суспільством як особи, що мають відхилення і поведінку, що виходить за рамки норм.

Дані поняття є основними для позначення гомо-середовища, тобто єдиними соціально-прийнятними позначеннями даних груп. Однак частіше в суспільстві вживаються інші терміни, часто є дискримінаційними:

Гомосексуалізм - саме часто вживане слово в зв'язку з одностатевими відносинами. Термін є невірним, так як слова з закінченням ізм найчастіше позначають різного роду захворювання, ніж та вважалася гомосексуальність в більшості країн до 1991 року, коли Міжнародною асоціацією охорони здоров'я була прийнята поправка про її виключення зі списку хвороб. після виключення гомосексуальної орієнтації з числа хвороб, гомосексуалізм був замінений на гомосексуальність, за аналогією з гетеросексуальністю, але дане поняття все ще використовується в суспільстві.

Нетрадиційна сексуальна орієнтація - в самому слові «нетрадиційна» міститься дискримінаційний сенс. Чому гетеросексуальна орієнтація повинна прийматися за традиційну?

Гомосексуальність існувала в усі часи, і є нормою, а значить є традиційною, як і гетеросексуальність.

Сексуальні меншини або секс-меншини - таке позначення применшує гідність людей, змушує вважати себе, чимось меншим, несуттєвим на відміну від решти суспільства, так званої «більшості».

Сексуальна орієнтація / ненатурална - після рішення Всесвітньої Організації Охорони здоров'я від 1992 року і приєднання до цього рішення в 1999 році Міністерства Охорони здоров'я всієї сексуальні орієнтації, що входять в аббревіатуру ЛГБТ, є варіантами норми, а відповідно абсолютно природними і натуральними. Тому вживання таких термінів невірно з медичної точки зору і знову зовсім несправедливо вказує на наявність якихось відхилень. Блакитний, рожева - «колірні» назви геїв і лесб'янок відповідно. Такі позначення можливо необхідні були раніше для секретності, але зараз це

втратило свій сенс, тому що вони стали досить відомими і більш коректно говорити гей і лесбіянка.

Дискримінаційна лексика дуже часто вживається в ЗМІ. Саме тому в останнім часом стало виходити багато брошур і статей про те, як коректно писати про лесбіянок, геїв, бісексуалів і трансгендерах, як висвітлювати інформацію про них в телерепортажах і радіопередачах [48].

Поряд з дискримінаційною, некоректною лексикою є і відверто образлива. Так геїв часто називають педики або гоміками, лесбіянок - лесбухами, трансгендерів - рансухами і так далі. Такі слова не вживаються в офіційних ЗМІ, але часто можна прочитати в молодіжних соціальних мережах або почути на вулиці.

Всі ці найменування відбуваються в кращому випадку від необразованості, а частіше і гірше всього від такого явища в суспільстві, як гомофобія або гетеросексизм.

Гетеросексизм - переконання, що гетеросексуальність - це єдина природна, нормальна або єдина морально і соціально прийнятна форма сексуальності людини, або, що гетеросексуали перевершують гомосексуалів [45].

Гомофобія - це одна з форм ксенофобії, під якою розуміється життя, яке межує зі страхом, ненавистю, огидою, всього чужого і незнайомого. За приводу такого терміна, як гомофобія, немає однозначної думки, так як деякі вважають, що наявність в слові другого кореня «фобія», говорить про те, що воно є позначенням страху перед гомосексуалами, проте воно вживається в основному в більш широкому контексті. Гомофобія - неконтрольовані негативні емоції по відношенню до гомосексуалів і одностатевих сексуальних контактів, а також агресивні дії, в тому числі і фізичного характеру, спрямовані проти них.

Разом з гомофобією існують так же біфобія і трансфобія, ненависть по відношенню до бісексуальності і трансгендерам відповідно. Однак ці фобії означають часом щось більше, ніж просто негативні реакції по відношенню до

представників ЛГБТ. Як писав соціолог Майкл Кімел: «Для чоловіків це ще й страх, що тебе вважатимуть не мужнім, жінкоподібним або ще гірше - гомосексуалом. Ці страхи майже не знайомі гетеросексуальним жінкам, хоча багато хто з них (і майже всі чоловіки) бояться, що їх діти стануть гомосексуалами. Гетеросексуальні чоловіки часто витрачають багато часу і сил на демонстрацію мужності, щоб ні у кого не склалося про них «Неправильна» думка» [32].

Такого роду страхи призводять до емоційного збіднення багатьох видів міжособистісних відносин, особливо між чоловіками. Прояв якоїсь ніжності або турботи, навіть по відношенню до близьких, сприймається, як «жіноча» поведінка і не схвалюється серед «справжніх» чоловіків.

Сучасне ставлення суспільства породжує у представників ЛГБТ внутрішню гомо-, транс- і біфобію. З даною проблемою люди починають стикатися ще з самого початку становлення своєї сексуальності і не завжди можуть впоратися з нею. Якщо вчасно не надати допомогу такій людині, то це може закінчитися тим, що, так і не прийнявши себе і свою орієнтацію, вона буде намагатися вести гетеросексуальне життя на догоду суспільству і пригнічувати справжню себе, що загрожує серйозними психологічними проблемами, такими, як стрес, депресія або навіть схильність до суїциду. Так самовнутрішня гомофобія (трансфобією / біфобія) може проявлятися відкритої зовнішньої гомофобією, причому доходить до насильства по відношенню до відкритих представникам ЛГБТ.

Для зміни ситуації і зняття внутрішньої і зовнішньої гомофобії серед самих ЛГБТ і всього населення в цілому необхідно вести активну просвітницьку діяльність:

1. Публічні виступи і дискусії на тему гомосексуальності і трансгендерності.
2. Відкриті, освітлені в ЗМІ заходи, присвячені подолання гомо-, транс- і біфобія: кінопокази, фестивалі, виставки.

3. Створення об'єднаних психологічних груп, в яких присутні гетеросексуали і відкриті представники ЛГБТ.

4. Створення спільних соціальних проєктів, пов'язаних з просвітою людей з питань статі і гендеру.

Однак всі ці методи зараз сприймаються як пропаганда гомосексуальності і проводять в кращому випадку до штрафів. Тому гомофобія продовжує залишатися проблемою нашого суспільства.

Сьогодні розкрити себе - значить піддатися ризику, тому що прийняли себе і свою орієнтацію лесбіянки, геї, бісексуали і трансгендери, вирішують важливу проблему розкриття себе перед суспільством. Добровільне розкриття своєї орієнтації перед суспільством називається «comingout», що в буквальному перекладі з англійської означає «вихід за».

Є випадки, коли про «нетрадиційну» орієнтацію дізнаються поза волею людини, випадково, таке явище називається аутинг. Деякі розповідають про свою орієнтацію відразу і всім, інші тільки самим близьким, але є ті, хто приховує це все життя. Важливо враховувати, що відкрита поведінка несе за собою певні ризики - від розриву відносин з близькими людьми до загрози для життя, що виходить від гомофобів. Багато відкриті гомосексуали поплавилися за це навчальними та робочими місцями, відріканням сім'ї і близьких людей.

Необхідно розуміти і враховувати всі ці обставини, перш ніж здійснювати камін-аут. Незважаючи на те, що гомосексуальність в легальному або нелегальному вигляді існувала в усі часи, велика частина нашого суспільства ще не готова до прийняття ЛГБТ і взаємодії з ними. Багатовікові гоніння і заперечення суспільством наклали свій відбиток, як на представників «нетрадиційної» орієнтації, так і на суспільство в цілому. Якщо нічого не зміниться, то пройде ще не один десяток років, перш ніж сексуальна орієнтація людини перестане бути важливою характеристикою, визначенням його положення в суспільстві. Для того щоб простежити, як змінювалося ставлення суспільства до ЛГБТ, як відбувалися переходи від легальних форм, коли одностатеві стосунки були дозволені державою і релігією і існували

відкрито, до нелегальних і відвертим гонінням, а потім назад, необхідно вивчити історію розвитку гомосексуальності з давніх часів і до сьогоденних днів. Це допоможе визначити витoki проблем і зрозуміти, чому зараз, в період толерантності, існує незаконне і напівзаконне гоніння представників ЛГБТ.

Гомосексуальна і бісексуальна поведінка властива не тільки людям, а й тваринам, що підтверджує природність походження цього феномену [39].

Становлення одностатевих відносин, а також реакція суспільства на цю поведінку, починається ще з давніх-давен. У кожного народу були вироблені свої форми і норми гомосексуальних контактів. Так само, як і згадки про такі зв'язки у різних народів датуються різними епохами.

Одностатеві стосунки були поширені серед індіанців Північної Америки і деяких народів Нової Гвінеї. Найчастіше такі відносини розглядалися як певний містичний обряд. Так в племені самбо, що мешкає в Новій Гвінеї, існує давній звичай ініціації хлопчика через поглинання насіння дорослого чоловіки. Таким чином, хлопчикова передавалися чоловічі якості. такий спосіб виховання практикувався аж до ХХ століття [47].

У народів Північної Америки існували Бардаш. Так були названі люди в племені, які носили одяг протилежної статі, а також вели себе відповідно іншої статі. Деякі з Бардаш, вважаючи за краще поведінку протилежної статі, все ж не були гомосексуалами і не були прихильниками одностатевої любові. Таким чином, тут вже можна говорити про появу транссексуальності і трансгендерності.

Культура Давньої Греції просто пронизана гомоеротичний образами. Тонкі хлоп'ячі фігури в той час служили ідеалом краси. Вони знаходять своє відображення в багатьох художніх і літературних творах. До нашого часу дійшли філософські трактати, міфи і епоси, що описують любов між чоловіками, збереглися так само зображення технік одностатевого акту, які дають уявлення про сексуальні сторони гомосексуального кохання. У той час терміну гомосексуальність який існувало, так само, як і поділу за сексуальною орієнтацією. вступ до сексуальні зв'язки з чоловіками було так само зазвичай,

як з жінкою. Більш того, греки вважали, що гомосексуальність допомагає чоловікам бути більш мужніми в бою, тому що вони часто билися разом зі своїми коханцями [51]. Вступ до шлюбу з жінкою було необхідністю для продовження роду і створення сім'ї, але від чоловіка не було потрібно зберігати вірність в шлюбі. По суті, статеві відносини чоловіків з чоловіками були формою отримання сексуального задоволення до шлюбу і після вступу в нього. Це не заборонялося і ніяк не засуджувалося суспільством.

Так само в Стародавній Греції існувала і жіноча одностатева любов, але про неї, незважаючи на те, що саме грецький острів Лесбос дав назву такої любові, йдеться зовсім небагато. Назва від цього острова було взято, тому що там жила сама відома на той час лесбіянка - поетеса Сафо. Так само, як і образи чоловічої любові, жіночі були представлені в творах мистецтва. Наприклад, жіноча гомосексуальність зображена в малюнках на вазах [39]. Через недостатність інформації не можна з певністю сказати про те, як ставилися до лесбійського кохання по всій території Стародавньої Греції, але на острові Лесбос чоловіки і жінки вільно могли говорити про свої уподобання, не будучи засудженими суспільством.

Схожим чином розвивалася гомосексуальна культура Стародавнього Риму. Однак після прийняття християнства ситуація почала змінюватися. Склепіння християнських законів виступали проти будь-яких сексуальних відносин, які не вели до народження дітей. Для гомосексуальності був введений термін «содомія».

Спочатку за «содомію» не слід було ніяких покарань, крім осуду усного звинувачення в гріховності. Після того як християнство стало державною релігією Римської імперії, воно значно посилило свій вплив по всій Європі. З цього моменту релігія брала під жорсткий контроль всі сторони життя, в тому числі і сексуальну.

Середні століття стали найважчими в житті гомосексуалів. Церква в цей час була на піку свого впливу і будь-який відхід від її законів жорстоко карався. Покарання варіювалися від штрафів до спалювання на кострі [18]

Мільйони людей були піддані тортурам, тюремних ув'язнень і смерті. До наших днів дійшли протоколи судових процесів у справах про содомію, які дозволяють судити про ставлення суспільства до одностатевої любові в ті часи і про те, що деякі люди навіть під страхом смерті не могли побороти свої гомосексуальні схильності.

Навіть в такий час, коли люди були змушені ховати свою любов і йти в підпіллі, було написано багато листів і поем, присвячених одностатевим стосункам. Примітно, що велика частина їх була написана представниками церковного сослов'я [21].

Важливий крок в історії розвитку гомосексуальності був здійснений в епоху Ренесансу Карлом Карл Генріх Ульріхс. Він займався вивченням сексуальної орієнтації на власному прикладі і намагався довести, що потяг до людей своєї статі це природно. Вивчаючи феномен одностатевого кохання, К. Карл Генріх Ульріхс створив своєрідний словник гомосексуальної особистості, в якому вказав, що одностатева любов буває різних видів, як і люди її виявляють. Карл Карл Генріх Ульріхс присвятив все своє життя цій роботі, але його революційні ідеї обганяли свого часу і були визнані набагато пізніше, вже після його смерті.

В кінці XIX століття контроль над сексуальною сферою переходить з «рук» церкви в «Руки» психології. Здавалося б, перехід до науки допоможе пояснити природність гомосексуальності, але психологія не тільки зміцнила думку про ненормальність таких відносин, але і доповнила опис такими термінами, як «деградація» і «Неврастенія».

У 1886 році була випущена книга «Psychopathia Sexualis», яка стала початком наукового засудження одностатевих відносин [52]. Автор цієї праці, Ріхард Крафт-Ебінг, стверджував, що гомосексуальність тісно пов'язана з психічними захворюваннями, а вірніше потяг до людей своєї статі і є психічне захворювання. Протягом наступних дев'яноста років така сексуальна орієнтація вважалася хворобою і піддавалася різним видам «лікування». Способи лікування «недуги» були самі різноманітні, так як жоден вид не

приводив позитивних результатів, з кожним разом вони ставали все витонченішими. Найпопулярнішими були:

1. аверсивна терапія, сенс якої полягав у тому, щоб прищепити неприємні асоціації до гомосексуальності за допомогою одночасної демонстрації фотографій одностатевої любові і електрошокової або лікарської терапії (людині робили ін'єкції ліків, які викликали блювоту і головний біль). Таким чином, у «Хворого» повинен був виробитися рефлекс несприйняття.

2. Лоботомія, за допомогою якої раніше лікували більшу частину психічних розладів.

3. У Німеччині 30-40 років ХХ століття були поширені два способу лікування: кастрація і «практичні» екскурсії для чоловіків гомосексуалів по жіночим борделям.

У 1973 році Американська психіатрична асоціація виключила гомосексуальність зі списку психічних захворювань. Однак кримінальні переслідування тривали ще деякий час. Найбільш вільно представники ЛГБТ змогли себе відчувати тільки в ХХІ столітті, але далеко не у всіх країнах. Період звільнення і виходу «з шафи» триває і зараз.

Протягом всієї людської історії ставлення до одностатевого кохання в суспільстві не раз змінювалося. У давнину - це було природне явище і сприймалося так само, як і гетеросексуальні відносини. З приходом і посиленням ролі релігії в суспільстві така любов потрапила під заборону. Найімовірніше, що головною причиною було те, що такий союз не виконує найголовнішу функцію сім'ї - репродуктивну, а також може стати причиною невиконання функції в складі різностатевих союзів. Насадження такого «стандарту» призвело до того, що навіть наука підключилася до гонінням. Зараз же, з появою нових репродуктивних можливостей у вигляді технологій «ЕКО» та сурогатного материнства, а також загальним розвитком науки одностатеві союзи теж можуть виконувати таку функцію і давати суспільству нові покоління. Суспільство західних країн стало ставитися до ЛГБТ

толерантніше і, хоч і не ставить на один з собою рівень, але вже до цього прагне.

Однак далеко не у всіх країнах готові змінити своє ставлення і поставити між гетеросексуалами і гомосексуалами знак рівності. Що стосується розвитку гомосексуальності в Україні, то тут історія має досить мізерні дані. Існує лише одна книга, повністю присвячена цьому питанню: монографія канадо-британського історика Д. Хілі «Гомосексуальне потяг в революції». Однак існує література, в якій є розділи, присвячені історії, так само, як наприклад книга В. Кірсанова «69», випускаються невеликі біографічні нариси історичних персонажів, чиє ставлення до представників ЛГБТ раніше замовчувалося. Така «бідність» джерел пов'язана з тим, що наше суспільство, в більшій своїй частині, не зацікавлене в проведенні досліджень, в «відкопування» коренів того, що так активно відкидається сьогодні. Однак ця історія дуже важлива. І не тільки для представників ЛГБТ при усвідомленні своїх коренів, але і для всього суспільства в цілому для розуміння і прийняття гомосексуальності, як абсолютно нормальною сексуальної орієнтації.

У багатьох корінних народів Сибіру і Далекого Сходу, які практикували шаманізм, існував так званий «третя стать». Про це свідчать деякі джерела: записки перших колонізаторів («Опис землі Камчатки »С. Крашенніков), етнографів, які подорожували по території Сибіру в середині ХІХ - початку ХХ століть (В.Г. Богораз) [15]. При виклику духів в шаманізмі траплялося, що в тіло входив дух протилежної статі і тоді шаман вже не належав свого початкового гендеру. Крім цього, існували мужчінікоекучі - представники «третьої статі», які носили жіночий одяг, виконували жіночі ролі і при цьому, як наголошується в записках, були шанованими людьми, а деякі навіть входили в число наложниць.

Гомосексуальність і трансгендерність існували так само і на півдні Європи. Як відомо, на Кавказі були поширені не тільки «традиційні союзи», а й окремі «жіночі» та «чоловічі союзи», які спочатку створювалися з метою

соціалізації підростаючої молоді, мобілізації бойових загонів, проте романтичні почуття в таких союзах теж часто були присутні.

«Третю статтю» виділяли ісламізувати народи Середньої Азії, які були приєднані спочатку до Російської імперії, а пізніше до Радянського Союзу. так, наприклад, існувала культура Бача-Бозлік. Бача - хлопчики 12-16 років, які носили жіночий одяг і виконували еротичні пісні і танці. займалися цим хлопчики до тих пір, поки у них не починала рости борода. Бача поважали, перед ними схилялися, багато чоловіків конкурували між собою за їх увагу та розташування.

Про ставлення древніх слов'ян до гомосексуальності нічого невідомо, є лише деякі натяки на його присутність в описах життя деяких святих періоду Київської Русі. Виходячи з аналізу етнографічних описів побуту традиційних сіл XVIII - початку XX століть, можна припустити, що народ досить терпимо ставився до одностатевих стосунків. Це при тому, що православна церква намагалася боротися з «содомією», але здебільшого займалася цим тільки в стінах монастиря, та й там не змогла зжити остаточно. У Стоглавом Соборі, виданому у 1551 році, була глава «Про содомський гріх», де говорилося, що викритий в цьому повинен був покаятися і виправитися. Здавалося б, ось починається гоніння представників ЛГБТ, але:

1. У Соборі так само містилася глава «Про пияцтво», в якій за цю лью покарання призначалося таке ж, а пили в той час усі, включно з представниками церкви.

2. У той час содомією називалися будь-які сексуальні відносини, які не вели до дітородіння і практикувалися незвичайним чином, тобто оральні, анальні контакти і т.і.

Середньовіччя, і його ставлення до гомосексуальної культури продовжувало залишатися на тому ж рівні, така лояльність викликала у мандрівників здивування [20].

А ось вже в 1706 році у військовому статуті з'явилося покарання за «Протиприродний блуд» і полягало воно в спаленні на багатті, але пізніше

все-таки покарання пом'якшили до тілесних покарань. Введено це було Петром I, який крім іншого перейняв із Заходу і таке «нововведення».

До XIX століття це стосувалося тільки військових, а покарання для цивільних осіб були введені тільки 1832 році в вигляді статті за чоловіколожество у кримінальному кодексі. З цього часу чоловічі добровільні сексуальні контакти каралися засланням до Сибіру терміном на п'ять років. Примітно, що в цей час в деяких країнах навпаки було знято кримінальну покарання за одностатеве кохання. Наприклад, у Франції чоловіколожество кримінально не переслідувалося вже з 1791 року [33].

Приблизно в цей же період, XVIII-XIX століття, починає активно проявлятися гомосексуальність в творчому середовищі нашого суспільства. У книзі Володимира Кірсанова «69» називаються такі прізвища, як княгиня Є.Р. Дашкова, філософ П.Я. Чаадаєв, письменник Н.В. Гоголь, поет М.Ю. Лермонтов і т.д. Багато в чому розвитку гомосексуальності сприяли одностатеві навчальні заклади: військові училища, школи шляхетних дівчат. Одностатеві сексуальні розваги зі своїми однолітками замінювали недоступні гетеросексуальні контакти. Ставилися до них несерйозно, сприймаючи як всього лише тимчасові явища. Про це свідчать, наприклад, юнкерські вірші М.Ю. Лермонтова або поема А.Ф. Шеніна «Пригоди пажа » [33].

В кінці XIX - початку XX століть розгорілися суперечки про декриміналізацію гомосексуальності, хоча в той час за одностатеві відносини кримінальне покарання практично не застосовувалося. Багато ліберальні адвокати виступали за право на приватне життя і свободу у виборі сексуальних партнерів. Незважаючи на те, що на цій стороні виступали найгарячіші захисники, це ні до чого не привело.

У 1905-1917 роки Кевін Мосс, відомий американський дослідник російської гомосексуальної літератури, називає «золотим століттям в історії гомосексуалів ». Це пов'язано з появою великої кількості творів на тематику ЛГБТ, особливо з появою повісті Михайла Кузьміна «Крила». Цю повість називають маніфестом гомосексуалів Петербурга початку XX століття. Не

можна так само не згадати вихід в 1908 році книги «Люди середнього статі» під псевдонімом П.В.Ушаковського, яка призначалася для лікарів, юристів, батьків і містила в собі результати сучасних, актуальних досліджень з питань гомосексуальності. Сприятливі зміни у ставленні одностатевої любові випали на період Жовтневої революції, коли відбулося скасування старого Уложення про покарання, так само антигомосексуально] статті не увійшли в КК РРФСР 1922 і 1926 годов [34]. Історія розвитку гомосексуальності і ставлення до неї суспільства відбувалася хвилеподібно і тому, за «радісною» хвилею Жовтневої революції, 1926 року, коли Радянський союз брав активну участь у роботі Всесвітньої ліги сексуальних реформ, настав тривалий і важкий період для представників ЛГБТ.

З 1930 року радянська влада змінює своє ставлення до гомосексуальності на абсолютно протилежне, і якщо раніше одностатеві відносини сприймалися досить спокійно, то з цього часу лесбійки, геї, бісексуали і трансгендери починають розглядатися як противники більшовицького режиму, класові вороги і агенти впливу чужої ідеології [35].

У 1934 року в законодавство була введена кримінальна відповідальність за чоловіколюбство - відома багатьом 121 стаття, по якій мужеложество відносилось до злочинів проти особистості та каралося позбавленням волі строком на п'ять років, а при обтяжуючих обставинах (наприклад, за участю неповнолітніх) на вісім років. Немає точних даних, скільки всього людей було засуджено за цією статтею, але відомо, що за час дії даної статті було винесено Проте 60 тисяч приговорів [33].

Мало хто з тих, хто все-таки зміг пережити ГУЛАГ, поверталися здоровими людьми у фізичному або психічному плані. Тюремне життя виховувало ненависть до гомосексуальності, як у гетеросексуальних ув'язнених, так і у самих геїв.

Про необхідність скасування 121 статті починають висловлюватися вже в 70-і рр., А в середині 80-х рр. з'являються організовані ЛГБТ-групи, що виступають за скасування кримінального переслідування гомосексуалів. Але

тільки у 1993 року за тиском Ради Європи скасували 121 статтю КК, і з цього моменту офіційна судове переслідування гомосексуалів було припинено.

З цього часу гомосексуальність і трансгендерність встає на новий шлях розвитку. Скасування кримінального покарання за мужолозтво було серйозним кроком, але далеко не останнім. Починається період створення громадських організацій.

ЛГБТ рух поділяють на три хвилі:

1. Перша хвиля - 80-90 рр. ХХ століття. період становлення руху.
2. Друга хвиля - кінець 90-х рр. ХХ століття. період переходу руху в Інтернет, «Інтернет-активізм».

3. Третя хвиля - кінець 2005 - початок 2006 року. Продовження розвитку руху в реальному світі і в мережі Інтернет [58].

Ставлення до представників ЛГБТ протягом розвитку суспільства постійно змінювалося. Вивчаючи історію гомосексуальності можна, простежити, як і в які періоди відбувалися переходи, схожі на рухи маятника, від прийняття і визнання існування одностатевої любові до повної заборони і замовчування цього явища. Усе пов'язані з цим процеси накладали свій відбиток на думки людей, створення і закріплення стереотипів, а так само і на самовизначення представників ЛГБТ.

1.5. Сексуальна орієнтація як проблема сексуальності

Сексуальність людини поєднує в собі дві важливі суперечливі тенденції: це щось спільне, властиве людині як біологічному виду: інстинкт, біологічна програма, і щось приватне, властиве тільки даному індивідууму [61].

На початку ХХ ст. гомосексуальність розглядали як хвороба. З переходом відповідальності за здійснення контролю над соціально неприйнятним поведінкою до медицини гомосексуальність стали визначати як патологічний стан, що підлягає вивченню і лікуванню засобами медицини.

Після того, як біологічні пояснення і методи лікування гомосексуальності довели свою неспроможність, її остаточно зарахували до розряду психіатричних захворювань. З цього моменту починається розвиток психоаналітичних і біхевіористських теорій.

Гомосексуальність - це не тільки секс з особою тієї ж статі. Це ще й романтичні почуття, емоції, фантазії і самооцінка особистості. Гомосексуал - це індивід, «чий основний еротичний, психологічний і соціальний інтерес, причому, не обов'язково в яскраво вираженій формі, укладений в особі однієї з ним статі» [60].

Важлива особливість підліткової і юнацької сексуальності - її "експериментальний" характер. Відкриваючи свої сексуальні реакції, підліток з різних сторін досліджує їх. В жодному іншому віці не спостерігається такого великого числа випадків відхиляється, близького до патології поведінки [63].

До недавнього часу про гомосексуальність говорили як про виключно "дорослому" феномен, і щодо «природного» (і навіть вродженої) гетеросексуальності підлітків не виникало жодних сумнівів. Гомосексуальна поведінка у підлітків розцінювалося як властива їхньому віку схильність до наслідування дорослим і експериментування [59].

Особливо важливо пам'ятати про це, стикаючись із проявами підліткового гомоеротизму. У підлітковому і ранньому юнацькому віці ця проблема актуальна і для дуже багатьох хлопчиків і дівчаток, які в подальшому будуть вести виключно гетеросексуальний спосіб життя. Це проявляється, з одного боку, в пристрасних закоханостях в людей свого власного статі (однолітків, старших або молодших), а з іншого - в різних сексуальних іграх, починаючи з простої метушні і взаємної мастурбації і закінчуючи повною сексуальною близькістю.

3. Фрейд пов'язував гомосексуальність з початкової бісексуальністю людини. Остаточний баланс гетеро - і гомоеротичні потягів складається, по Фрейду, тільки після статевого дозрівання. Оскільки у підлітка цей процес ще не завершений, латентна (прихована) гомосексуальність проявляється, з

одного боку, в прямих сексуальних контактах і іграх, а з іншого - в страсний дружбу з однолітками власного статі. Однак явища ці якісно різні. Підлітковий вік і рання юність - час, коли особистість найбільше потребує сильних емоційних уподобаннях. Але як бути, якщо психологічна близькість з особою протилежної статі утруднена власної незрілістю підлітка і численними соціальними обмеженнями (глузування товаришів, косі погляди вчителів і батьків).

Оцінюючи потенційно і навіть явно гомоеротическіє контакти між підлітками, потрібно пам'ятати і про ситуативні факторів. Для молодших підлітків майже повсюдно характерна сегрегація ігрової активності хлопчиків і дівчаток. Велика фізична доступність однолітка своєї, ніж протилежної статі, доповнюється схожістю інтересів і менш суворими табу на тілесні контакти. Тому гомосексуальні ігри зустрічаються у них частіше, ніж гетеросексуальні. Менша статева сегрегація, ймовірно, дасть інше співвідношення.

Найпростіше пояснення цьому - посилення на умовнорефлекторні зв'язки, які можуть виникнути у підлітка під час сексуальної гри і перетворитися в стійку сексуальну орієнтацію. Однак гомосексуальні контакти з однолітками, якщо вони мають ігрову форму і не поєднуються з психологічною інтимністю, здебільшого залишаються минуцями. Справа не стільки в поведінці, скільки в переживаннях [63].

Що стосується сексуальних перверсій, то існують відхилення щодо сексуального об'єкта - це інверсії, які припускають гомосексуальну, бісексуальну і транссексуальність спрямованість. Поряд з відхиленнями щодо сексуального об'єкта існують відхилення щодо сексуальної мети.

Можна виявити «узагальнене джерело» формування як сексуальних порушень, так і сексуальних перверсій. Розвиток відхиляється в сексуальній області визначається як глибинними причинами, закладеними в області несвідомого або витісненими в цю область в зв'язку з психологічними травмами, так і проблемами виховання, що виникли в дитинстві і не підкріплені необхідними виховними заходами до формування

повноцінного сексуального потягу в пубертатний період, які могли б стримувати формування такої поведінки.

Таким чином, сексуальні розлади пов'язані як з несвідомими фантазіями в процесі психосексуального розвитку, так і з порушеннями статевої ідентичності і статевої стереотипії в психодинаміці розвитку [62].

Але які б не були можливі біологічні причини або супутні фактори гомосексуальності, формування сексуальної орієнтації індивіда - завжди дуже складний і тривалий індивідуальний процес. Найважливіший теоретичний висновок багаторічного пошуку причин гомосексуальності - з'ясування того, що "етіологія" стійкої системи еротичних переваг індивіда, будь-то гомо-, гетеро- або бісексуальна орієнтація невідома [20].

Важливий елемент сучасної сексуальної культури - нормалізація гомосексуальності, пов'язана із загальним зростанням соціальної терпимості, ослабленням гендерної біполярності і емансипацією сексуальності від репродукції. Хоча гомофобія і дискриміналізація людей за ознакою їх сексуальну орієнтацію залишається серйозною соціально-політичною проблемою, в останні 30 років у всьому світі спостерігається помітне зростання терпимості до одностатевого кохання, особливо серед молодих і більш освічених людей, а також збільшення числа чоловіків і жінок, які визнають, що відчували сексуально-еротичний потяг до осіб своєї статі.

Можна припустити, що довгостроковим результатом нормалізації одностатевої любові буде не стільки збільшення абсолютного числа геїв і лесбійок, скільки те, що люди перестануть категоризувати себе та інших за цією ознакою. У демократичному суспільстві сексуальна орієнтація з політичної проблеми поступово стає справою індивідуальної переваги.

Нормалізація гомосексуальності - перший випадок соціального визнання індивідуально-групових особливостей, які не вкладаються в репродуктивної моделі сексуальності. Це актуалізує проблему визначення і співвідношення соціально-моральних і медико-біологічних критеріїв сексуального здоров'я,

які все більше виходять зі сфери виключної компетенції психіатрії та сексопатології [74].

Загальні тенденції розвитку за останні десятиліття:

1. зростання терпимості до одностатевого кохання, особливо серед молодих (18-24 років) і освічених людей;

2. збільшення числа чоловіків і жінок, які визнають, що вони відчували сексуально-еротичний потяг до осіб своєї статі, (особливо часто в юності).

Лібералізація суспільної моралі полегшує юним геям і лесбіянкам прийняття себе і "вихід з комори". Але навіть в найсприятливіших умовах цей процес пов'язаний з соціально-психологічними труднощами, викликаючи болісне відчуття самотності, депресії і підвищену схильність до самогубств [75].

Гомосексуалізм і лесбіянство - порівняно нова сфера в вивченні підліткової сексуальності. Ставлення до розвитку гомосексуальності у підлітків з плином часу поступово змінювалося: від міфів і стигматизації - до розуміння, підтримки і визнання. Незважаючи на недостатню вивченість питання, в даний час більшість дослідників і фахівців-медиків схиляються до думки про недоведеність патології гомосексуальності, розглядаючи її швидше як одну з різновидів сексуальної поведінки людини.

Навіть ті підлітки, які охоче сексуально експериментують з однолітками власного статі, не схильні ідентифікувати себе як геїв або лесбіянок. Сексуальна ідентичність - явище набагато складніше, ніж сексуальна поведінка або уяву [59].

Психосоціальні теорії гомосексуальності пояснюють її розвиток дією цілого ряду чинників - різними життєвими враженнями, гендерних невідповідністю, впливом батьків або психологічними особливостями індивіда. Широко поширена думка про те, що гомосексуали не здатні або бояться підтримувати гетеросексуальні відносини. Вважається також, що лесбіянство виникає швидше через відрази до чоловіків або страху перед ними, ніж обумовлюється наявністю сексуального потягу до інших жінок.

Перший досвід вдалого сексуального взаємодії багато в чому визначає формування майбутньої сексуальної орієнтації.

Протягом багатьох століть з громадської та релігійної точок зору гомосексуальність вважалася супротивної самій природі людини, і лише порівняно недавно з'явилися докази того, що це цілком природне явище. Незважаючи на це, суспільство ще не позбулося несвідомого страху перед блакитними і лесбіянками (гомофобії), ще сильні побоювання щодо того, що просте спілкування з ними може згубно впливати на підлітків з гетеросексуальної орієнтацією.

Більш тонким виразом гомофобії є старанне уникнути того, що може бути розцінено як натяк на порівняння його з гомосексуальним поведінкою. При цьому друзі і родичі одного і того ж статі можуть намагатися утримуватися від укладення один одного в обійми, важливе значення приділяється тому, чи є дана одяг «чисто» чоловічий або «чисто» жіночої, жінки можуть відвертатися від фемінізму через острах бути запідозреними в лесбіянство. Однак незважаючи на те, що вплив гомофобії на ступінь довіри й інтимності відносин між представниками одного і того ж статі досить велике, з плином часу ситуація може змінюватися, і страх може змінитися тверезим розумінням безпеки соціальних контактів з гомосексуалами [60].

Формування гомосексуальної орієнтації у підлітка зазвичай проходить три етапи: 1) від першого усвідомленого еротичного інтересу до людини своєї статі до першого підозри про свою гомосексуальність; 2) від першого підозри про свою гомосексуальність до першого гомосексуального контакту і 3) від першого гомосексуального контакту до впевненості в свою гомосексуальність, за якими слід вироблення відповідного стилю життя.

Процес цей неоднаково протікає у хлопчиків і дівчаток. Хлопчики, у яких раніше пробуджуються еротичні почуття і статеву роль яких допускає і навіть вимагає явних проявів сексуальності, раніше починають статеве життя. У дівчаток сексуальна орієнтація формується пізніше; перше захоплення, об'єктом якого зазвичай буває жінка на багато років старше, переживається як

потреба в дружбі, а першого гомосексуального контакту часто передують гетеросексуальні зв'язки [63].

Хоч би якими були причини сексуальної орієнтації окремого індивіда, його поведінку та психологічний стан найбільше залежать від ставлення оточуючих. А це, в свою чергу, визначається культурою.

Буденна свідомість звикло вважати гомосексуальність патологічним явищем, асоціюючи з неврозами і різними особистісними розладами. Однак до середини століття з'ясувалося, що часто спостерігалися у гомосексуалів невротичні симптоми впливають не з їх сексуальної орієнтації, а з труднощів їхнього соціального стану.

Психологічний стан підлітків і юнаків, які усвідомлюють незвичайність своєї сексуальної орієнтації, залежить перш за все від того, чи можуть вони відкритися батькам і яка буде батьківська реакція [73].

Незважаючи на те, що ставлення суспільства до гомосексуалізму дещо змінилося, старі негативні стереотипні уявлення про геїв і лесбійок виявилися надзвичайно живучими. Підлітки - геї не просто страждають від своїх «проблем» і тому ведуть себе не так, як інші. Дорослішаючи один на один з усвідомленням своєї гомосексуальності, вони відчують постійний стрес від навислої над ними загрози стигматизації. Лише частини з них вдається подолати страх і переламати ситуацію шляхом відкритого і усвідомленого прийняття гомосексуальної ідентичності [60].

Згодом, який передбачає стабілізацію сексуальних уподобань, відбувається їх поляризація: гетеросексуальні підлітки перестають відчувати одностатеві потягу і розвиваються в напрямку гетеросексуальності. У геїв і лесбійок відбувається зворотне. Однак, в залежності від установок (позитивних або негативних) щодо гомосексуальності, як у самого підлітка, так і оточуючих його, можливі відповідні шляхи реалізації вибору.

Для багатьох гомосексуалів, тільки що відкрили свою гомосексуальну ідентичність, іншою важливою проблемою є відсутність адекватної інформації про гомогендерной, одностатевому сексі і безпечну сексуальну поведінку. На

жаль, не тільки для підлітків, але для їх батьків, шкільних вчителів і психологів практично недоступна література, де в доступній формі давалися б відповіді на найважливіші питання, що стосуються гомосексуальності, де пояснювалося б, що означає бути геєм, лесбіянкою або бісексуалом.

Накладання перерахованих вище проблем (складності ідентифікації, пошуку партнерів, відсутність місця для інтимних зустрічей, некомунікабельність, сором'язливість) призводить до того, що усвідомлений гомосексуальний досвід багато геїв набувають значно пізніше своїх гетеросексуальних однолітків. Це, звичайно ж, не може не позначитися негативно для них самих, посилюючи психологічні труднощі, почуття самотності. Часто вони відчують труднощі в прояві почуттів; їх контакти в подальшому позбавлені емоційної залученості, відносини [65].

Паралельно розвивається філософія виправдання гомосексуальних відносин. Гомосексуалізм - це ще і спосіб втечі від високих, але не забезпечених сьогодні ні особистим, ні соціальним ресурсом відносин між статями, представники яких, втомившись від недосяжності цілей, знаходяться в максимальній конфронтації один до одного. Любов чоловіка і жінки для багатьох - НЕ заповітна мрія, а непосильний тягар [53].

Для молодого людини дуже важливо, як поставиться суспільство до його визнання в свою гомосексуальну орієнтацію. До сих пір багато хто вважає, що гомосексуалізм - це злочин, хвороба, гріх перед Богом, і таке ставлення не може не впливати на оцінку підлітком своєї сексуальної орієнтації.

До сих пір дуже мало відомо про те, якою насправді сприймають життя в підлітковому віці геї і лесбіянки в режимі реального часу. У зв'язку з цим абсолютно очевидно є необхідність проведення відповідних (лонгитюдних) досліджень процесів «розкриття», що дозволило б поспостерігати молодих геїв і лесбіянок в процесі дорослішання і розвитку у них нових сексуальних ідентичностей. Крім того, це сприятиме визначенню ступеня впливу на процес розкриття мінливих соціентальних моделей відносин до гомосексуальності - змін, викликаних дією цілого ряду причин, таких, як більш лояльне і

«розуміє» ставлення до гомосексуалістів, велика обізнаність щодо природи гомосексуалізму, а також посилення стигматизації геїв і лесбіянок в зв'язку з поширенням СНІДу [60].

У будь-якому випадку, негативна установка тягне за собою знижену самооцінку, яка з часом може переростати у "внутрішню гомофобію" - підлітки, дістанціруюсь від власного гомоеротизму, намагаються всією своєю поведінкою довести свою прихильність гетеросексуальним способу життя; у деяких подібні спроби заперечення власної гомосексуальності і боязнь бути запідозреним в "блакиті" гіпертрофується, переростає в цькування і ненависть до себе подібним, геям і лесбіянкам.

1.6. Характеристика загальних соціальних-проблем представників ЛГБТ

(ЛГБТ-рух. ЛГБТ - скорочення від перших літер слів лесбіянка, гей, бісексуал і транссексуал) прагне домогтися змін в законодавстві, спрямованих на забезпечення прав сексуальних і гендерних меншин.

Рух за права сексуальних і гендерних меншин

Концепція прав сексуальних і гендерних меншин не передбачає наявності у геїв, лесбіянок, бісексуалів і трансгендерів будь-яких особливих потреб, що відрізняються від потреб гетеросексуальної більшості. Йдеться про права, закріплених в сучасному суспільстві за будь-якою людиною або соціальною групою, - таких, як свобода зібрань, можливість об'єднуватися в громадські організації, свобода вибору професії та роду занять, свобода отримання і поширення інформації тощо

Противниками руху за права сексуальних і гендерних меншин є різноманітні політичні та релігійні організації і рухи, сукупно позначаються як антигомосексуального руху.

Скасування інструкцій і положень, що визначають гомосексуальність як медичну патологію

Ідея про рівність прав гомосексуалів та лесбійок з іншими громадянами передбачає офіційне визнання гомосексуальності одним з варіантів сексологічної норми відповідно до сучасних наукових поглядів і з офіційними документами ВООЗ. Питання про зняття з гомосексуальності маркера патології або девіації встав тому, що в більш пізніх дослідженнях, в яких брали участь добровольці, не вдалося виявити будь-яких співвідношень між гомосексуальністю і психічними розладами, порушень психологічної та соціальної адаптації гомосексуалів. (Раніше подібні дослідження проводилися на клінічному матеріалі звернувшись до лікаря або психолога гомосексуалів або на матеріалі засуджених за гомосексуальні статеві акти). У зв'язку з цим постало питання про відповідність гомосексуальності визначенню медичної норми. Медична норма визначається як практична відсутність або незначна вираженість порушень соціального і біологічного функціонування людини, стан практичного здоров'я.

Організації гомосексуалів і співчуваючі їм ліберальні медики, ліберальні політики і правозахисники борються за скасування інструкцій і положень, що визначають гомосексуальність як медичну патологію, як сексуальну девіацію або психічний розлад, і за прийняття офіційних документів (на рівні МОЗ національних держав і на рівні національних асоціацій психіатрів і психологів), однозначно визначають гомосексуальність як варіант сексологічної норми і забороняють будь-яке «лікування від гомосексуальності» або «корекцію сексуальної орієнтації» здорових людей, якими в даний час визнані гомосексуали.

У багатьох країнах, перш за все демократичних, скасування інструкцій і положень, що визначають гомосексуальність як медичну патологію або як сексуальну девіацію, вже відбулася.

Скасування заборони на донорство

У деяких країнах існує заборона на взяття крові та органів у «представників сексуальних меншин». ЛГБТ-організації роблять спроби оскаржити цю норму і домогтися скасування дискримінації (приклади в Росії, Австралії, США).

Забезпечення реальної рівності прав

ЛГБТ-організації також виступають за включення прямої згадки представників секс-меншин в антидискримінаційних законах (або за прийняття окремих антидискримінаційних законів по секс-меншин). Вони також домагаються прямого згадки сексуальної орієнтації у відповідних статтях Конституцій, які гарантують рівні права всім громадянам незалежно від статі, віку, віросповідання, національності.

Право на реєстрацію шлюбу

В останні роки в західних країнах відзначається зростаючий рух на підтримку одностатевих шлюбів. Факт реєстрації шлюбу закріплює за парою права на спадкування майна чоловіка, соціальне і медичне страхування, пільгове оподаткування, виховання прийомних дітей та інші переваги, яких позбавлені незареєстровані пари.

Міжособистісні проблеми в парах

Проблеми полягає в тому, що аб'юз, як психологічний феномен є небезпечним та має давню історію існування. Аб'юз небезпечний, в основному, тим, що згодом у людини, яка піддавалася такому насильству, розвивається тривожність, посттравматичний стресовий розлад і депресія. Також за жертвами насильства іноді спостерігається така захисна реакція психіки, як формування Стокгольмського синдрому, який полягає у виникненні прихильності і теплих почуттів до свого кривдника. Особливо небезпека аб'юзу криється у тому, що насильство за своєю природою — багатоліке. Фізичний аб'юз помітити легко, але це далеко не єдина ознака аб'юзу і в цьому полягає головна небезпека — жертва довгий час просто не може ідентифікувати те, що з нею відбувається, як «жорстоке поводження».

Стаючи жертвою маніпуляцій, вона просто не розуміє, чому партнерка зовсім раптом починає проявляти надмірне роздратування або невдоволення.

Потрібно знати, що початок стосунків з аб'юзером — це, як правило, просто ідеальні стосунки. Такий період може тривати кілька місяців, а іноді навіть роки. Цього достатньо, щоб у жертви сформувалася стійка емоційна залежність від партнера або партнерки, і вона повністю довірилася. Вже згодом починають з'являтися конфліктні ситуації спровоковані, звичайно ж жертвою стосунки починають нагадувати «американські гірки» — бурхливі конфлікти і примирення чергуються з періодами минулого блаженства.

Ці «американські гірки» на гормональному рівні формують у жертви залежність, схожу з наркотичною. І чим довше вона перебуває в такій обстановці, тим важче їй усвідомити, що відбувається насправді у стосунках.

Поступово у жертви деструктивних стосунків руйнується самооцінка і їй все важче і важче побачити, що корінь проблеми укладений не в ній. Новоутворений травматичний зв'язок між жертвою і аб'юзером дуже міцний, і чим довше тривають стосунки, тим важче його розірвати. До того ж, одного разу почавшись, жорстоке поводження має тенденцію поступово набувати все більш серйозних форм.

Саме тому так важливо знати індикатори, які можуть попередити про те, що людина має схильність до жорстокого поводження.

Небезпека також криється у специфічності аб'юзу в лесбійських парах — в закритості або невидимості подібних стосунків в наслідок чого виникають міфи на суспільному рівні про відсутність насильства в гомосексуальних стосунках і надалі призводить до неможливості виходу з аб'юзивних стосунків

Противники одностатевих шлюбів стверджують, що за традицією і по релігійним нормам в шлюб можуть вступати тільки чоловік і жінка, а тому вимоги геїв і лесбіянок визнати за ними таке ж право абсурдні. Прихильники одностатєвого шлюбу вказують, що реєстрація шлюбу є юридична дія, незалежне від релігійної норми (в більшості сучасних держав юридична і

церковне оформлення шлюбних відносин відбуваються окремо), і що закон повинен слідувати за суспільними змінами, що приводять до ліквідації нерівноправності між людьми, - як це і відбувається протягом останніх століть, коли поступово скасовувалися існували раніше заборони на реєстрацію шлюбів (наприклад, між подружжям, що належать до різного при м конфесій).

Серед країн, які надали одностатевим парам повноцінне право на шлюб, перебувають Голландія, Бельгія, Іспанія, Швеція, і Канада. Одностатеві партнерства (цивільні союзи) узаконені в багатьох країнах Західної Європи (Великобританія, Данія, Норвегія, Гренландія, Ісландія, Франція, Німеччина, Фінляндія, Люксембург, Нова Зеландія, Північна Ірландія, Чехія, Словенія, Швейцарія з 2007 року). Крім того, в деяких країнах Північної, Південної Америки і Африки (ПАР) одностатеві пари можуть укласти шлюб. У різних країнах одностатеві шлюбні союзи можуть називатися по-різному; різняться і перелік прав, якими користуються члени подібних союзів.

Усиновлення

У багатьох країнах, де одностатевим сімейним парам надаються широкі права, питання про можливість виховання ними прийомних дітей розглядається окремо від питання про можливість створення самих шлюбів [10, 292-298].

Протягом довгого часу гомосексуалісти, лесбійки, транссексуали і бісексуали були змушені жити, приховуючи свою відмінність, мовчки терплячи переслідування, презирство, приниження, шантаж і навіть вбивства. Відрізняються від інших повинні були терпіти заперечення своєї «неповноцінності». Стаючи в усіх соціальних колах жертвами, об'єктами глузувань, пліток; відмінні в свої сексуальні переваги відкидалися всіма і вся. Суспільство, кероване стереотипами і забобонами заперечує права меншин лесбійок, геїв, транссексуалів і бісексуалів. Але ні сексуальні переваги, ні гнів від безсилля перед нерозумінням суспільства, думаючого, що все невідповідне їх розуміння є чимось аномальним і ганебним. Кожна людина має право на

повагу до його гідності, незалежно від його кольору шкіри, мови, матеріального доходу, культури, релігійної віри, політичної ідеології або сексуальних уподобань [2].

Ймовірно, наше суспільство поки ще не готове адекватно оцінювати і сприймати те, що не відповідає загальному сприйняттю. В такому випадку неможливо говорити про будь-якої толерантності до сексуальних меншин! У будь-якому випадку не варто засуджувати тих, хто не відповідає за будь-якими ознаками так званим законам суспільства.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АБ'ЮЗУ, ЯК ОСНОВНОЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ В ЛЕСБІЙСЬКИХ СТОСУНКАХ ПРЕДСТАВНИКІВ ЛГБТ- МЕНШИН

2.1 Поняття та сутність аб'юзу як феномену в психології

Аб'юз в психології визначається як насильство, образи. Існує декілька видів аб'юзу: психологічний, фізичний, сексуальний, фінансовий та інші [1].

Як зазначає Солодников: «Психологічне насильство — це насильство, що полягає у впливі на психіку людини шляхом залякування, погроз, з тим щоб зламати волю потерпілого до опору, до відстоювання своїх прав і інтересів». Крім терміна «психологічне насильство» в науковій літературі, присвяченій цій проблемі, можна зустріти ще такі близькі за змістом поняття, як «психологічна агресія» і «емоційне насильство» [4].

Тюнеєва О. у своїй статті виділяє такі види емоційного насильства є: газлайтінг; вісхолдінг; неглект; емоційний шантаж; критика зовнішності, особистості, характеру; контроль, неадекватна ревності [12]. Жертва стає тривожною, депресивною, переживає посттравматичний стресовий розлад. Аб'юзером в психології розуміється людина, яка має завищену потребу у владі.

У більшості випадків такого насильства можна простежити, як агресор спершу вдається до непрямой психологічної агресії, потім до прямої психологічної агресії, потім до контролю, ізоляції, залякування і до фізичної агресії — в цьому порядку. Різні види насильства (психологічне, фізичне) — призводять до характерних «психічних пошкоджень» у жертви. Можна говорити про три головних психологічних наслідка аб'юзу: депресії, посттравматичний стресовий розлад і Стокгольмський синдром.

Фізичне насильство не обов'язково має бути більш руйнівним за наслідками, ніж насильство психологічне. Є аб'юзери, які взагалі не б'ють жінок, але доводять їх до самогубства, не торкаються їх пальцем, але роблять так, що жінки живуть в постійному страху.

Крім форми і інтенсивності аб'юзу, які залежать від особистості агресора, на психологічні наслідки, від яких страждає жінка, впливає її тип особистості і її соціоекономічна ситуація. Якщо жінка раніше піддалася віктимізації в батьківській родині або в попередніх стосунках, її здатність реагувати на аб'юз буде сильно знижена, вона буде більш вразливою, крім того, на неї буде впливати попереднє навчання підпорядкування і залежності, які ще більше ускладнять розрив відносин з аб'юзером. Якщо жінка має професію, може бути незалежною фінансово і жити самотійно, їй буде значно легше вибратися з відносин, в яких вона зазнає насильства.

На психологічний стан жінки впливає, зрозуміло, і реакція оточуючих на її прохання про допомогу. Якщо вона стикається з лікарем, який не бажає знати причину каліцтв, якщо їй радять не звертатися в поліцію, якщо її батьки соромляться її і стають на бік аб'юзера, особливо якщо стосунки гомосексуальні і одна з партнерок звертається в поліцію, але справу не розглядають, закривають, то боротьба за виживання для жінки буде дуже нелегкою.

Розпізнати аб'юз складно через те, що його можна легко сплутати з поганим настроєм, яке іноді буває у людей, а також з обґрунтованими конфліктами, коли люди намагаються різними способами довести свою правоту. Яскравими ознаками є характеристики партнера, а також його поведінку.

В особистості аб'юзера Т. Кульбабка у роботі "Аб'юз. Як розпізнати і протидіяти?" розглянув такі риси: схильність до ревнощів; низький рівень самоконтролю; висока підозрілість; виправдання насильства; він завжди знайде винних в оточенні або пояснить свою поведінку неправильними

вчинками чи словами жертви.; недовіра; різка зміна настрою; підвищена схильність до брехні [7].

Слід звертати пильну увагу на повторювані ситуації. Всі люди періодично бувають агресивними. Однак якщо агресія виявляється завжди і з кожним разом все більше посилюється, тоді це вказує на аб'юз:

Людина негативно відгукується про колишніх партнерів; нешанобливо ставиться до нинішнього партнера; людина контролює; нав'язує свою допомогу, коли її не просили, або напоказ її проявляє, що ставить в незручне становище його партнера; людина патологічно ревнує.;не відчуває себе ні в чому винною; людина егоцентрична; примушує до сексу; людина поводиться агресивно, коли злиться; здійснює певні дії, які можуть залякати жертву; людина швидко переходить до серйозних стосунків; людина дивиться на світ подвійними стандартами.

Щоб гарантувати мовчання, аб'юзер повинен придушити в жертві звичні механізми захисту, замінивши їх на віктимну поведінку. Для цього, наприклад, можна розвивати в партнері недовіру до людей або посилювати власну значимість в очах партнера постійним знеціненням його власної думки, а також думки значущих для нього людей [8].

Розпізнати аб'юз з першого разу не вийде. Тільки сталість і тенденція до погіршення поведінки партнера може вказувати на те, що він є агресором. Існують такі стадії аб'юзу, що освітлені сайтом GayGirls.su :

1) Стадія наростання напруги: Поступово у стосунках починає проявлятися напруженість. З'являються незначні інциденти, на кшталт крику або кидання речей. Жертва, яка розуміє, що має статись, може спробувати продовжити цей період, "тримаючись подалі від проблем", тобто відступаючи і поступаючи кожен раз, або намагаючись заспокоїти.

2) Стадія застосування сили: В результаті напруга все ж вибухає актом насильства. Багато хто вважає, що пари, в яких існує насильство, постійно знаходяться в цій стадії. Жертва намагається приховати сліди наруги, може

навіть брехати заради цього, а може спробувати шукати допомоги в поліції, у друзів або в спеціальних службах по насильству в сім'ї.

3) Стадія медового місяця: Стосунки повертаються до самого початку — до медового місяця. Партнер, схильний до насильства, сповнений каяття і обіцяє, що «таке більше не повториться». Жертва отримує тонни уваги, ласки і турботи від винного. Винуватий «купає» жертву в подарунках. Жертва часто думає, що акт насильства — це одноразова випадковість, і в підсумку вирішує пробачити свого партнера [17].

Часто аб'юз проявляється в маніпулюванні, бойкотах, мовчанні, відмові в сексі або приготуванні їжі, побитті, насильстві, постійному звинуваченні, погрозах і шантажу.

2.2 Психологічна специфіка та статистика аб'юзу в лесбійських стосунках, як представників ЛГБТ-меншин

У.Хатко перекладаючи роботу «Аб'юз і домашнє насильство серед лесбійок» освітлює фактори, що надалі будуть описані. «Фактори, які сприяють домашньому насильству саме в лесбійських стосунках включають: гетеросексизм і гомофобію, стрес меншини, емоційну ізоляцію, брак зв'язків в співтоваристві і повторну віктимізації жінок, які раніше страждали від аб'юзу. Політичний контекст гомофобії і гетеросексизму необхідний для розуміння досвіду лесбійських жертв домашнього насильства. Також гомофобія є важливим фактором, що формує досвід домашнього насильства в лесбійських стосунках . Наприклад, установи психічного здоров'я до сих пір дотримуються гомофобних і гетеросексистських поглядів, які обмежують обсяг допомоги, який вони надають жертвам . Ці жертви відчують насильство в контексті світу, який є не тільки мізогінним, але і гомофобним» [14].

«Люди, що потрапили в насильницькі відносини в парах ЛГБТ +, не розуміють, що з ними відбувається, так як інформації на цю тему практично

немає, і домашнє насильство висвітлюється тільки з точки зору прояву в гетеропарах, - пояснює Поліна Дробина, координаторка фем-напрямки єкатеринбурзького Ресурсного центру для ЛГБТ. - Та й у цілому в медіапросторі панують ідеї віктимблеймінга.

У домашньому насильству немає ні гендеру, ні сексуальності, і, строго кажучи, ризик аб'юз не пов'язаний з ними безпосередньо: аб'юзер може проявитися в будь-якій парі (і не тільки парі). Однак статус людей, свідомо більш вразливих і соціально депривілегірованих, призводить до того, що для ЛГБТ проблема стає ще більш гострою. «У суспільстві засуджується, коли умовно сильний чоловік б'є умовно слабку жінку, але незрозуміло, що робити, коли ви дві жінки в" підпільних "відносинах», - каже Христина.

«Стресом меншини» і версією, що ЛГБТ-пари можуть копіювати стереотипно-ієрархічний розподіл ролей (під «чоловічий» розуміючи домінування і агресію, а під «жіночої» - пасивність і залежність), тема не вичерпується. Фахівці виділяють кілька причин, які можуть провокувати насильство в ЛГБТ-парах і визначають його особливості

Віктимізація

Внутрішня віктимізація все ще сильна в ЛГБТ-спільнотах, члени яких часто переконують себе, що їх сексуальність за замовчуванням ставить на них мітку потенційної жертви. Це відчуття посилюється на тлі зовнішньої гомо-, бі- і трансфобії: логічну побудову «якби я не був таким / такою, я б не потрапив / не потрапила в таку ситуацію» з більшою ймовірністю стає догмою, якщо у людини вже був травматичний досвід «покарання» за свою орієнтацію.

Маніпулювання і загроза аутинг

Аб'юз не зводиться тільки до фізичних проявів насильства - психологічне маніпулювання може бути не менш руйнівним. «В основі аб'юз лежить не спрага насильства, а жага контролю. Фізичне насильство та інші засоби маніпуляції служать для того, щоб встановити або посилити контроль

над партнером », - міркує Бет Льовенталь, співробітниця організації The Network / La Red, що займається запобіганням домашнього насильства.

«Що стосується менш очевидних проявів аб'юз (психологічне та фінансове насильство, соціальна ізоляція і так далі), люди, що потрапили в подібні відносини, можуть не усвідомлювати, що з ними відбувається, вважають це нормою і відносяться до такого відношення як до прийняттого, - говорить Полина Закирова. — Що стосується Менш очевидним проявів аб'юз (психологічне та фінансове насильство, соціальна ізоляція и так далі), люди, что попали в подібні отношения, могут НЕ усвідомлюваті, что з ними відбувається, вважають це нормою и відносяться до такого відношення як до прийнятною, - говорити

Закритий ЛГБТ + представник з більшою часткою ймовірності буде мовчати і про насильство у відносинах», - підтверджує Вінсент, координатор транс * -напрямку в Ресурсному центрі.

Атмосфера ізоляції

Люди, які пережили аб'юзивні стосунки, часто розповідають, що не могли піти від аб'юзера, тому що піти їм було просто нікуди. Ця проблема характерна і для насильства в одностатевих парах - з тією поправкою, що у жертв аб'юз в них зазвичай ще менше місць, куди можна втекти.

Атмосферу ізоляції, в яку потрапляє жертва аб'юз, посилює байдуже або вороже ставлення оточуючих. Згадує Оя: «Іноді це відбувалося прямо на вулиці. Останній раз, коли це сталося, я сказала, що хочу піти додому і побути одна, а він прокусив мені руку прямо через осінню куртку до крові і жбурнув об залізну огорожу так, що на спині залишилися відбитки. Люди, природно, просто йшли повз і не зупинялися ».

Звертатися за медичною, юридичною та психологічною допомогою люди, які зіткнулися з насильством в ЛГБТ-відносинах, часто не вирішуються, тому що не вірять, що це може принести їм якусь користь. Поліна Дробина з Ресурсного центру наводить такі дані: «Нашу анкету заповнила триста чоловік, і двісті повідомили, що не зверталися ні до юристів, ні до психологів.

Серед тих, хто зверталися до психологів, шістнадцять відзначили позитивні зміни, п'ятнадцять повідомили про негативні результати. За юридичною допомогою з трьохсот заповнили анкету звернулися тільки двоє. Якщо узагальнити відповіді респондент_ок, то основна причина Незвернення - в тому, що люди не бачать сенсу в цьому і побоюються нарватися на некомпетентних спеціаліст_ок ».

Мовчання спільноти

У статті Atlantic, що вийшла ще п'ять років тому, домашнє насильство в одностатевих парах названо «тихою епідемією» - і слово «тиха» в цьому визначенні, напевно, ключове. Люди, які пережили насильство, не наважуються розповісти про це всередині ЛГБТ-спільноти, побоюючись як нерозуміння і засудження з боку інших його членів, так і того, що розголос ускладнить пошук партнерів в майбутньому або кине тінь на все співтовариство.

«На мій погляд, існує негласне поділ ЛГБТ + спільноти - люди, які більш-менш причетні до активізму, які відвідують ком'юніті-центри, підписані на правозахисні та ЛГБТ-організації в соцмережах, і люди, які не цікавляться цими питаннями, живуть своїм життям, спілкуються з вузьким колом знайомих, у своїй закритій тусовці, і їм цього вистачає, - аналізує ситуацію Алла Чікінда, координаторка PR-служби Ресурсного центру. - Якщо брати першу групу людей, то їх відношення, як мені здається, змінюється: вони більше обізнані, прокачані в психологічному і юридичному плані, у них більше шансів розпізнати абьюз. Люди з другої групи практично нічого не знають (і не хочуть знати особливо), і їхнє ставлення навряд чи змінюється через непоінформованість. Коли ми пропонували різним людям заповнити нашу анкету, то ми стикалися з такою реакцією: "в анкеті незрозумілі питання", "навіщо взагалі про це питати", "яке значення має" і так далі » [8].

Для наочності було зібрано статистику та факти насильства над жінками і освітлено на сайті GayGirls.su:

- Насильство може проявлятися в будь-яких стосунках, незалежно від сексуальної орієнтації партнерів

- Кожна третя жінка буде атакована своїм сексуальним партнером за час її життя (разом 30—50% всіх жінок).

- «В Україні щорічно близько 165 тис. жінок щорічно випробовують домашнє насильство».

- Лише 10% жінок-жертв домашнього насильства повідомляють про це в правоохоронні органи. 4 мільйони українок потерпають від домашнього насильства [16].

- Близько 30% пар в ЛГБТ-спільноті стикаються з домашнім насильством.

Активісти в Америці заявляють, що усвідомлення проблеми насильства в одностатевих парах допомагає прийнятий федеральний закон про насильство проти жінок, який тепер включає положення про недискримінацію.

Це означає, що акт може бути застосований до будь-якій людині, незважаючи на його орієнтацію і гендерну ідентичність,

Крім допомоги ЛГБТ-спільноти, це положення означає, що чоловікам, які зазнали домашнього насильства з боку жінок, також буде куди звернутися.

Поки підтримку гомосексуальних жертвам домашнього насильства надають переважно ліберальні штати, проте вже з'являються ознаки того, що ситуація починає повільно змінюватися по всій країні [3].

У порівнянні Україна підписала Стамбульську конвенцію ще у 2011 році, однак і досі не ратифікувала її. Політики і церква кажуть, що документ порушує традиційні цінності українців, а правозахисники — що він допоможе знизити рівень насильства щодо жінок.

«Стамбульська конвенція базується на розумінні того, що насильство стосовно жінок — вид гендерного насильства, яке чиниться над жінками тому, що вони жінки, і що насильство вражає жінок більше, ніж чоловіків» — Габрієлла Баттаїні-Драгоні, заступник генерального секретаря Ради Європи [15].

«Журнал міжособистісного насильства» провів дослідження, в якому були розглянуті конфлікти і випадки домашнього насильства в лесбійських стосунках. Дослідники встановили, що 90% обстежених лесбійок зазнали впливу словесної агресії з боку своїх інтимних партнерів не менше одного разу протягом року до проведення цього дослідження, 31% повідомлень стосувалися випадків фізичної образи.

При обстеженні 1099 лесбійок "Журнал досліджень соціального обслуговування" виявив, що «трохи більше половини [лесбійок] повідомили, що вони піддавалися словесним образам з боку партнерки. Найчастіше зазначені образи носили форму усних / емоційних / психологічних образ, а також комбіновану форму — фізично-психологічної образи»

Савчук Д. зазначає щодо насильства на Заході: «Найбільш виразно виглядає насильство в одностатевих стосунках в офіційній статистиці Департаменту правосуддя США, де порівнюється частка людей, що зазнають насилля від інтимного партнера, серед лесбійок, одружених жінок, геїв та одружених чоловіків» [9]. Особливо сексуальне насильство стосується гомосексуальних жінок і складає — 11.40%.

Рис.2.1- Сексуальне насильство

Поширеність насильства з боку партнера / партнерки. — 43.8% лесбійок піддаються насильству, в числі сексуального, з боку тієї / того, з ким

перебувають у відносинах. Серед гетеро-сексуальних жінок таких-35%, серед бісексуальних- 61.1%. Важких форм насильства (наприклад, удар кулаком або важки-лим предметом, побиття) піддаються 29.4% лесбіянок, 23.6% гетеросексуалок і 49.3% бісексуальних жінок. Дві третини лесбіянок (67.4%) зазнали різних форм насильства з боку партнерки.

(За даними Національного опитування про сексуальне насильство і насильство з боку інтимного партнера / партнерки в США, 2010 рік) [14]

Фізичне насильство з боку партнерки

Більш третини лесбіянок (36,6 відсотка), понад половини бісексу-Алок (55,1 відсоток) і понад чверть гетеросексуалок (29,8 відсотка) піддавалися штовхання і шльопання з боку партнера / партнерки в США .Приблизно 1 з 3 лесбійок (29.4 відсотка), 1 з 2 бісексуалок і 1 з 4 гетеросексуалок пережила принаймні одну жести-кую форму насильства з боку партнера або партнерки протягом життя.

Психологічне насильство з боку партнерки

Більш, ніж 6 з 10 лесбійок (63 відсотки), 7 з 10 бісексуалок (76, 2 відсотка) і близько половини гетеросексуалок (47,5 відсотка) пережили психологічне насильство з боку партнерки в певний момент свого життя. Крім того, 48,4 відсотка лесбійок, 68.8 відсотка бісексуалок і 40,5 гетеросексуалок піддавалися нав'язливому контролю з боку партнерки або партнера

Згідно з даними дослідження, проведеного в 2013 році, насильство в гомосексуальних парах трапляється так же часто, як і в гетеросексуальних. Вчені з'ясували, що 46% лесбіянок і 40% геїв перебували у відносинах з агресивними партнерами, в той час, як для гетеросексуальних жінок і чоловіків цей показник склав 43% і 21% відповідно. Серед бісексуалів обох статей дані ще більш тривожні: 75% бісексуальних жінок і 47% бісексуальних чоловіків стикалися з агресивною поведінкою партнерів. Все це дозволило дослідникам припустити, що цифри, які свідчать про насильство в одностатевих парах, занижені - в основному через негативних стереотипів про гомосексуальність і небажання обговорювати дану проблему. [14]

Домашнє насильство в гомосексуальних парах, як і в гетеросексуальних, може приймати різні форми - від фізичного та психологічного до емоційного і економічного. Доктор Сюзанна Роуз з Національного дослідницького центру університету Міссурі в Сент-Луїсі відзначає, що щонайменше 10% лесбійок, які брали участь в проведеному нею дослідженні, ставали жертвами одного з наступних типів фізичного насильства:

- руйнування звичного режиму харчування або сну;
- грубі поштовхи, шльопанці, стусани, удари або укуси;
- сексуальне насильство (50% респонденток).

Від 24% до 90% лесбійок хоча б раз стикалися з психологічним насильством з боку партнерки.

"Ми повинні проводити навчання для медичних та соціальних працівників, розповідати їм про проблему і нагадувати, що до гомосексуальних жертвам насильства вони повинні ставитися так само серйозно, як і до проблеми своїх гетеросексуальних пацієнтів або підопічних", - стверджує доцент психіатрії і біхевіористичних наук Північно західного університету Річард Керролл [10].

Мілана Дехтяр, авторка статті [#Янебоюсьсказати](#). Постфактум говорить, що :« У нашій країні дуже давно сформована традиція замовчування насилля. Але цьому мовчанню нарешті прийшов кінець. Всеукраїнський флешмоб [#яНеБоюсьСказати](#) розпочала у Фейсбуці феміністка Анастасія Мельниченко. Громадська активістка поставила за мету привернути увагу суспільства до теми насильства над жінками та конфлікту в цілому.» [2].

Наприкінці статті в якій висвітлювалися сутність аб'юзу, види та причини, що склалися історично, Мілана Дехтяр надає поради жінкам :

1) Ніколи не бійтесь зробити комусь боляче, якщо вам роблять боляче. Не бійтесь заговорити до кривдника, відволікти його безглуздою балаканиною, а самі у той час використати балончик або ключі з метою самооборони. Для самозахисту раджу придбати перцевий балончик, уважно прочитати інструкцію; носити його треба таким чином, щоб у разі потреби

легко дістати, краще класти балончик в окрему кишеню. Треба викликати поліцію, написати заяву про напад. Використання балончика є законним засобом самооборони. Не просто просіть, а вимагайте захисту в оточуючих. Вимагайте захисту від правоохоронців, дзвоніть на спеціальні «гарячі» лінії», звертайтеся до психологів та громадських діячів.

2) Вчіться самоповазі та любіть себе, навчіться давати відсіч. Але завжди пам'ятайте про тактовність, бо в разі конфлікту аб'юзер буде привертати увагу та нарікати на Вашу поведінку, тож не піддавайтесь на провокації. Ніколи не виправдовуйтесь та нічого не доводьте, все, що Ви скажете, агресор буде намагатися знецінити та використати проти Вас. Намагайтесь зводити конфлікти до жарту, цього агресор хоче менше всього. Завжди ставте чіткі межі. Якщо Вам продовжують нав'язувати неприйнятну модель поведінки, незважаючи на Ваші побажання, зведіть до мінімуму спілкування з такою людиною. Не дозволяйте безпідставну критику та дорікань. Вчіться терпінню та спокою.

3) Добивайтесь справедливості. *За допомогою можна звернутися:* Громадська організація “Ла Страда – Україна”; Лінія підтримки “Парасолька від насильства”; Київський міський центр соціально-психологічної допомоги [2]; Громадська організація GenderDoc-M.

Серед громадських організацій, що допомагають жінкам постраждалим від домашнього насильства виділяють також і ГО «Центр «Жіночі перспективи», який уже майже двадцять років працює у згаданому напрямку Жінки, які звертаються за допомогою до організації, у більшості випадків страждають від насильства протягом тривалого часу, це п'ять, десять та навіть більше років. Часто в організацію постраждалих від домашнього насильства скеровують працівники поліції та соціальних служб. Проте в переважній більшості про діяльність Центру жінки дізнаються одна від одної. У 2016 році центром було надано 876 консультацій щодо домашнього насильства, а адвокатки Центру вели 45 судових справ, пов'язаних із захистом жінок від домашнього насильства. Справи, пов'язані із домашнім насильством, є

надзвичайно складними та комплексними, оскільки пов'язані не лише із захистом прав жінки, постраждалої від домашнього насильства, але й із захистом прав дітей — інтерв'ю ГО «Центр жіночі перспективи»[5].

В якості ж профілактики психологічного насильства важливо розвинути в собі 2 найнеобхідніші вміння на думку психолога Гельцберг О.: вміння критично мислити і вміння довіряти своїм почуттям.

- Критичне мислення допоможе розпізнати вчасно психологічне насильство, в процесі якого часто відбувається величезна кількість спотворень фактів і подій.

- Довіра своїм почуттям допомагає зрозуміти, що те, що відбувається — дійсно насильство, якщо в той момент, коли поруч з вами насильник, ви відчуваєте себе погано. Важливо вміти називати свої почуття, мати близьких людей, які можуть вас почути і відрефлексувати ваші почуття, можливо, це буде професійний психолог

2.3 Психологічні наслідки аб'юзу : емоційні розлади

Необхідно також розуміти всі наслідки, що можуть мати жертви від аб'юзивних стосунків, тому експерти з домашнього насильства дотримуються думки, що депресія і ПТСР є найбільш поширеними наслідками пережитого аб'юзу.

Пост-травматичний стресовий розлад — розлад, який є наслідком пережитої травми, яка загрожувала життю людини. Якщо симптоми дуже інтенсивні і тривалі, ПТСР лікують медикаментами і терапією. В цьому випадку ми говоримо про хронічному ПТСР.

Існує основні симптоми ПТСР як наслідки психологічного аб'юзу, що виділяються у статті «Як впливає на жінку ця поведінка» :відчуття тремтіння; порушення сну; нав'язливе відчуття страху; підвищена тривога; порушення

концентрації уваги; суїцидальні думки; втрата довіри до оточуючих і відчуття тотальної самотності

У цій же статті згадаються і можливі причини пост-травматичного стресового розладу :

- згвалтування або сексуальний аб'юз;
- побиття або нанесення каліцтв з боку члена сім'ї;
- потрапляння в ураган, торнадо або пожежі;
- потрапляння в зону військових дій;
- потрапляння в ситуацію, де життя людини суб'єктивно знаходиться під загрозою ;

«Депресія і пост-травматичний стресовий розлад, які у високому ступені скорельовані між собою, є найбільш поширеними психологічними наслідками домашнього насильства. У своєму мета-аналізі, що включив в себе дані основних досліджень, проведених в США, Голдінг показала, що ризик розвитку депресії і ПТСР в результаті домашнього насильства був вищим, ніж навіть у випадках дитячого сексуального аб'юзу». «Пост-травматичний стресовий розлад як наслідок домашнього насильства широко вивчалось в США; його поширеність серед жінок, що піддавалися домашньому насильству була набагато вище (приблизно в 3,74 рази), ніж серед жінок, які не піддавалися насильству» (Жаклін С. Кемпбелл, Джонс Хопкінс, University School of Nursing).

Завдяки в'єтнамським ветеранам жінки, котрі піддаються насильству, більше не кваліфікуються як істерички. Існує діагностичний критерій, дуже корисний в судових розглядах у справах про домашнє насильство. Якщо судова медекспертиза робить висновок, що жінка, що піддавалася насильству, страждає ПТСР, тим самим приймається постанова, що ментальний стан жінки не випадковий і не є симптомом божевілля, а має травматичне походження, тобто, може бути наслідком психологічної агресії з боку партнера.

Конверсія. Поява фізичних симптомів, паралічів і анестезії, які не можуть бути пояснені фізичною патологією, що виникають як наслідок недозволених емоційних протиріч, пов'язаних з проблемами і конфліктами, які хворий не в силах вирішити.

Соматизація. У пацієнта не виявлено жодної фізіологічної патології, і тим не менш, він наполегливо вимагає медичної допомоги в зв'язку з різними фізичними симптомами, які призводять до значного погіршення становища в соціальній, трудовій та інших сферах діяльності пацієнта.

Дисоціативні розлади. Дисоціативна амнезія — це втрата пам'яті про недавні травматичні події, не обумовлена органічним психічним захворюванням і занадто сильно знаходять вираз, щоб її можна було пояснити забудькуватістю і втомою. Дисоціативний ступор — це сильне зниження або повна відсутність волітвнй діяльності і нормальної реакції на зовнішні стимули.

Згідно ВООЗ, під час дослідження, проведеного в м Леон (Нікарагуа), було встановлено, що у жінок, що піддавалися насильству, ризик психічних розладів був в шість разів вище, ніж у жінок, які не перебували в ситуації аб'юзу. У США ймовірність постановки психіатричного діагнозу для жінок в ситуації домашнього насильства в чотири-п'ять разів вище, ніж для жінок поза ситуацією аб'юзу.

Наслідки аб'юзу в дитячому віці — психологічні травми і порушення розвитку можуть бути подолані в процесі психотерапії. У разі стосунків з аб'юзером в дорослому віці рекомендується підвищення самооцінки особистості, яка піддалася аб'юзу, інформування фахівцем-психологом і навчення розпізнаванню порушення особистих кордонів і створення клієнтом власного безпечного середовища з метою захисту від психологічного і фізичного насильства.

1. Аб'юз — одна з актуальних соціальних проблем не тільки для гетеро сексуальних пар, а й для ЛГБТ-спільноти через різноманітність його проявів. Існує 4 види аб'юзу : психологічний, фізичний, сексуальний, економічний.

Але і серед психологічного аб'юзу є свої види : неглект, вісхолдинг, газлайтинг, критика особистості, емоційний шантаж, надмірні ревності. Саме у цьому і криється небезка психологічного аб'юзу — ознаки, що він містить сприймаються жертвою як турбота партнерки, прояв почуттів або замовчування проблем як намір не сваритися.

2. Одностатеві стосунки у суспільстві стигматизовані, а як наслідок стигма є поштовхом для проблем ізоляції, мовчання спільноти, загрози аутизму з боку партнерки. Тому пріоритетним напрямком є руйнування соціальних стереотипів щодо ЛГБТ-спільноти.

3. Книги, статті, дослідження, що опубліковані з проблеми аб'юзу в лесбійських стосунках загалом іноземні і виникають проблеми із недостатньою кількістю переведених наукових матеріалів. Тому були зібрані в основному статті журналістів, психологів та правозахисників, які з різних аспектів розкривали тему.

4. На сьогоднішній день проблема аб'юзу набирає більшого розголосу – Всеукраїнський флешмоб [#яНеБоюсьСказати](#); тренінги для ЛБ-спільноти з токсичних стосунків, з проблеми почуття провини та сорому. Але це тільки початок, бо дії щодо профілактики входження в аб'юзивні стосунки в основному зосереджені у великих містах.

5. У крайніх випадках, перебуваючи у аб'юзивних стосунках, жертви можуть отримати не тільки тілесні пошкодження як наслідок, але травмувати психіку — розвинення Стокгольмського синдрому, виникнення депресії, підвищеної тривожності, дисоціативні розлади

РОЗДІЛ 3

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АБ'ЮЗУ В ЛЕСБІЙСЬКИХ СТОСУНКАХ ПРЕДСТАВНИКІВ ЛГБТ-МЕНШИН

3.1 Організація методика та методи емпіричного дослідження

Перед проведення дослідження було проведено декілька заходів з «Аб'юзу у лесбійських стосунках» для ЛБ-спільноти. Перший відбувся у Житомирській області в рамках форум-школи для ЛБ-активісток, на якій одна із секцій була присвячена зганій проблемі. Частково респондентками стали учасниці заходу. Друга відкрита лекція була проведена в громадській організації Молдови – GenderDoc-M. Метою заходу було проінформувати ЛБ-спільноту щодо ознаків аб'юзу. Учасниці лекції стали також респондентками дослідження. За даними організації ILGA EUROPE, Україна по дотриманню законів та політики в області рівності ЛГБТ-спільноти займає 21%, а Молдова – 13%.

Так як в Україні та Молдові на рівні закону не має одностатевих шлюбів або партнерств і відповідно захист прав, тому вихід та отримання притулку стає проблемою для одностатевих пар. З огляду на це було прийнято рішення включити у вибірку респондентів із Молдови.

Дослідження було проведено інтернет-опитуванням у соціальних мережах – facebook та vk; групах та публіках – СТОП ГОМОФОБИЯ, Інсайт Дніпропетровськ, Pink Zone, GenderDoc-M

Вибірку нашого дослідження склали: 30 респондентів із України та Молдови.

Під час проведення емпіричного дослідження нами було застосовано такі методики :

1. Опитувальник «Ваші стосунки насильницькі чи добровільні?» («Комплексна допомога для дітей - жертв торгівлі людьми. BSR SACVT»), доповнений М.Г Ткалич
2. Авторська анкета «Відчуття себе у стосунках»
3. Методика визначення міжособистісних залежностей.

1. Опитувальник «Ваші стосунки насильницькі чи добровільні?»

Мета : виявити рівень видів насильства у стосунках і згідно з результатами відповідно установити характер стосунків - насильницькі чи добровільні.

Опитувальник має такі шкали як: психологічне насильство, фінансове, сексуальне, фізичне та інші види насильства.

Психологічне насильство:

Виражається в погрозах, шантажі, ігноруванні, образах, приниженні і навіть навіюванню партнеру, що він ненормальний, божеволіє. Даний вид насильства може бути як прихованим, так і відкритим. При прихованому, аб'юзер поводить ідеально, любляче на людях, а наодинці зі своєю жертвою починає проявляти гнів. При відкритому, аб'юзер не соромиться суспільства оточуючих.

Сексуальне насильство :

Тут мова йде не просто про сексуальне насильство, а скільки про примус без бажання, без врахування інтересів і смаків партнера. Аб'юзер сприймає кохану людину як річ, яка потрібна для його сексуального задоволення. Її бажання, задоволення, фізичні відчуття і стан не враховуються. Якщо мова йде про чоловіка і дружину, тоді аб'юзер вважає акт сексуального насильства як подружній обов'язок, який повинен виконуватися партнером. Жертва в даному випадку часто не може довго прийти в себе.

Фінансове насильство:

Аб'юзер намагається взяти контроль над грошовими коштами своєї жертви.

Фізичне насильство :

Тут мова йде про поширене явище, як насильство в сім'ї. Побиття, удари, ляпаси і інші фізичні побої входять сюди. Аб'юзер використовує силу, щоб підпорядкувати собі партнера.

2. Анкета «Відчуття себе у стосунках»

Мета : збір первинних даних та діагностика відмінностей показників відчуття себе у стосунках та реальних фактів насильства.

Анкета має два блоки :

1. Блок 1 має твердження, що містять у собі шкали – Відчуття наявності аб'юзу та реальний аб'юз

Шкала «Відчуття наявності аб'юзу» відображає суб'єктивні переживання людини, що ймовірно перебуває у аб'юзних стосунках.

Шкала « Реальний аб'юз» - містить у собі питання, у яких криється реальні факти насильства у стосунках (психологічний тиск, словесна та фізична агресія та інше).

2. Блок 2 містить відкриті питання, що описують задоволеність\не задоволеність від стосунків; дії, що були прийняті у стосунках для подолання проблем; бажання або необхідність звернутися за допомогою до спеціаліста.

3. Методика визначення міжособистісних залежностей.

Мета : діагностика таких міжособистісних феноменів, як надмірна міжособистісна залежність, нормативна здорова залежність і деструктивний відділення.

Методика має такі шкали :

1) *Деструктивна свержалежність* - сильна потреба в емоційній близькості, любові і прийнятті з боку значущих інших, ригидное прагнення до отримання допомоги і підтримки на тлі постійного відчуття себе як безпорадного і слабого незалежно від конкретної ситуації;

Явище міжособистісної залежності є складним і багатоплановим, в зв'язку з чим дослідники розмежовують залежність як нормативне явище і надмірну залежність, що викликає деструктивні особистісні зміни. Надмірна залежність являє собою специфічний стан, в основі якого лежить сильна потреба в емоційній близькості, любові і прийнятті з боку значущих інших, ригідне прагнення до отримання допомоги і підтримки на тлі постійного відчуття себе як безпорадного і слабого незалежно від конкретної ситуації. Невід'ємними рисами залежної особистості виступають невпевненість в собі, почуття безпорадності, тривога, з приводу можливого відкидання і самотності та ін.

2) *Дисфункціональне відділення* - зворотна сторона деструктивної свержзавісімість, нездатність людини розвивати соціальні зв'язки, встановлювати тісні відносини прихильності, категоричне переконання в перевазі незалежності і самодостатності в порівнянні з близькістю і прихильністю

В основі деструктивного відділення лежить несвідомий страх перед близькими стосунками, які асоціюються з поглинанням, втратою себе, розчиненням в іншій людині, а також ранній дитячий досвід, який сформував у дитини переконання в перевазі незалежності і самодостатності в порівнянні з близькістю і прихильністю.

3) *Здорова залежність* - здатність звертатися за допомогою в міру виникнення об'єктивної необхідності, гнучкість в О., вміння встановлювати довготривалі емоційні стосунки. Усі твердження опитувальника є прямими

На відміну від надмірно залежних індивідів, люди з нормативної залежністю демонструють значну гнучкість в спілкуванні, здатність звертатися за допомогою в міру виникнення об'єктивної необхідності, вміння встановлювати довготривалі емоційні стосунки. Здорова залежність пов'язана з широким спектром поведінкових реакцій, відрізняється адаптивністю і варіативністю. Коріння здорової залежності - в авторитетному, послідовному і надійному стилі батьківського виховання, який формує у дитини почуття

впевненості, безпеки, а також переконання в тому, що далеко не завжди звернення до інших за допомогою є ознакою слабкості або власної неспішності.

3.2 Результати експериментального дослідження

У дослідженні психологічних особливостей аб'юзу в лесбійських стосунках прийняли участь жінки, середній вік який складає — 28 років, де мінімальний вік респондентки складає 17 років, а максимальний — 47 роки. Середній вік партнерок респондентів складає — 29 років, де мінімальний вік — 19, а максимальний — 49.

За гендером жінки розділилися на цисгендерних 90 % та квір — 10%

Аналіз статистичного результату виявив, що тривалість стосунків респондентів з партнерками складає у середньому 3 роки. Тип стосунків переважно моногамний — 71% та 29% перебувають в домашньому одностатевому партнерстві.

За сексуальною орієнтацією респондентки розподілилися на:

Лесбійок — 63%

Пансексуалок — 24%

Бісексуалок — 13%

З них за рольовими позиціями — 73% універсали, 10 — активи та 7% — пасиви.

56% жінок мають вищу освіту, 30% незакінчену вищу, та по 7% середню та середню спеціальну.

За місцем проживання респондентки розташувалися : 60% з України, 37% з Молдови та 3% — не вказали.

Результати авторської анкети «Відчуття себе у стосунках»

Згідно з даними опитування, найбільшу кількість відповідей респонденток на запитання щодо відчуття себе у стосунках, відображається у наведених нижче відсотках :

1) Шкала Самовідчуття у стосунках : Ви відчуваєте свою постійну провину у стосунках — 33% відповіло «Скоріше так» ; Задля комфорту партнерки ви надмірно намагаєтеся їй догодити у побуті — 47% «Скоріше так»; Ви відчуваєте загрозу з боку партнерки перебуваючи поруч з нею — 70% відповіло, що не відчувають; Ви слідкуєте за кожним своїм словом або вчинком аби не роздратувати партнерку — 43%, що не слідкують ; У ваших стосунках з партнеркою ви відчуваєте з її боку обман — 60% відповіло на запитання «Ні»; Часто спілкування з партнеркою виснажує мене — 47%; відповідь «Ні» ; Ви часто виправдовуєте не бажані для вас дії партнерки — 47% « Ні»; У вас виникає надмірне бажання сподобатися партнерці – 30% відповіло «Так».

Отже, наявними проблемами в самовідчутті респонденток у стосунках є : постійне почуття провини; надмірні дії для угоди партнерки у побуті; виникає надмірне бажання сподобатися партнерці, що формуються під пресингом агресора.

2) Шкала Прояву аб'юзу : Партнерка не розуміє слово «Ні" — 50%; відповіло, що не має такої проблеми; Ви забуваєте про свої інтереси, ставлячи в пріоритет інтереси своєї партнерки – 33% відповіло «скоріше ні»; З боку партнерки ви відчуваєте емоційну холодність — 40 «Ні» ; Партнерка схильна до надмірних ревнощів — 37% «Так»; Під час сварки партнерка не контролює себе у словах або діях — 37% «Скоріше ні»; Партнерка постійно підозрює вас у чомусь — 53% «Скоріше ні»; В вашої партнерки часто виникає різка зміна настрою — 27% «Так»; Ваша партнерка завжди покладає провину на вас — 47% «Ні»; Ваша партнерка завжди виправдовує свою неправильними вашими вчинками — 43% «Ні»; Ви часто ловили свою партнерку на брехні — 57% «Ні»; Ваша партнерка готова завжди виправдати насильство щодо вас — 50% «Ні»; Ваша партнерка принижувала вас у

присутності друзів — 63% «Ні»; Партнерка застосовувала до вас фізичну силу — 63% «Ні»; Ваші речі були навмисно зіпсовані партнеркою — 80% «Ні».

Отже, наявними проблемами, що проявляються у фактах аб'юзу є : партнерка схильна до надмірних ревнощів та в партнерки часто виникає різка зміна настрою.

Шкала самовідчуття у стосунках — 74% на середньому рівні та по 13% на низькому та високому

Шкала прояву аб'юзу — 57% на середньому рівні, 27% на низькому та 16% на високому

Загальний показник Аб'юзивні стосунки — 73% на середньому рівні, 20% на низькому та 7% на високому

Згідно з результатами анкети , у стосунках респонденток існують виражені проблеми, які приносять дискомфорт. У подібних стосунках партнерка респондентки періодично, але виражено проявляє психологічне або фізичне насильство.

Аналіз на відкриті запитання виявив, що найбільш частими та показовими відповідями, що характеризують стосунки респонденток є :

Чи бачили Ви на початку знайомства з Вашої партнеркою такі прояви характеру, як: надмірні турбота, контроль, ревнощі, агресія? Якщо так, то чи намагалися Ви дізнатися про причини такої поведінки?

— Ні, не було надмірних проявів;

— Так, все з вищезгаданого. Спроб з мого боку дізнатися причину не було .;

— Я такого на початку нашого знайомства не помічала, тільки агресію трохи і вважала, що це через роботу, так що навіть не питала;

— Спочатку ні. Потім контроль, але не ревнощі

— Ні, подібних дій партнерка не проявляла, ми зійшлися на думці, що якщо в нашій парі немає довіри, то навіщо нам бути разом.

Отже: 50% — не бачили респондентом не бачили проявів аб'юзу на початку стосунків; 23% — бачили перші дзвіночки. Наведені результати можна пояснити тим, що у перші місяці стосунків партнери намагаються виглядати «ідеальними», а контроль може сприйматися як турбота.

Як ви думаєте, влаштовують / не влаштовують Вас відносини з партнеркою і чому ?

— На даний момент мене не цілком влаштовують сформовані відносини. Мені не вистачає від партнерки емоційної залученості - більш яскравого прояву любові і турботи (менше матеріальними подарунками, більше словами і жестами) і емоційної підтримки моїх починань;

— Я думаю, що не влаштовували, тому що я відчувала постійний емоційний пресинг і страх знову бути побитої. Постійно відчувала, що недостатньо хороша і т.д .;

— Мене влаштовує зрілість моєї партнерки і наших відносин, повна довіра і можливість говорити про все .

— Влаштовують, ми любимо один одного і хочемо побудувати рівноправні відносини, в яких обидва буде добре;

— Вони мене не влаштовували, тому що в якийсь момент вона перестала почала переходити рамки і могла вдарити, але я все одно в них залишалася, бо це була стабільність і я думала, що краще вже так, ніж ніяк; ;

— Порушення особистого простору, немає свободи вибору, постійній пресинг, образи, пошук моєї провини в чомусь, пошук доказів зради, ізоляція від оточуючих, ... можна довго перераховувати;

Отже: 63% — респонденток не влаштовували стосунки з їх партнерками; 37% — влаштовували стосунки.

Що б ви хотіли змінити у ваших стосунках?

— Я б хотіла проводити більше часу разом за спільно цікавими заняттями - іграми, переглядом кіно і т.д. ;

— Прибрати це моральне і фізичне знущання;

— Розвивати їх і розвиватися в них;

— Нам треба навчитися комунікації;

— У моїх відносинах я б хотіла щоб моя партнерка була більш дбайлива;

— Менше сварок, більше розуміння .;

— Прийняття, Довіру;

— Я б хотіла відчувати більше свободи у вираженні своєї думки і довіри у відносинах; менше ревнощів, чути один одного, мінятися заради один друг;

— Нічого. Все йшло і йде так, як потрібно.

Отже: 23% — вже нічого не хотіли би міняти бо прийняли рішення розірвати стосунки; 21% — комунікація, довіра; 13% — більше проводити часу разом з партнеркою; 43% — інше (формат стосунків, їх розвиток, міграція). Результати свідчать, що основними причинами розриву минулих стосунків респондентом або проблемами у нинішніх — не має комунікації між партнерками, порушена довіра. Але є і суттєва частка, яка виснажена, тому вже розірвали або збираються розірвати стосунки.

Як ви бачите ваші подальші відносини з цією людиною?

— Довірчими, чесними і міцними, з взаємоповагою і любов'ю;

— Тривалі відносини, хотілося б юридично їх закріпити, швидше за все шлюбом за кордоном;

— Абсолютно ніяк, тому що ця людина мені не приємний; Сім'я, комфорт, затишок, дітлахи, взаєморозуміння й любов

— Майбутнє досить туманне, важливо те що в теперішньому часі, але можу сказати лише, що з часом ми станемо ще ближче ніж сьогодні.

Отже: 50% — респондентки не бачуть майбутнього у цих стосунках; 7% — респондентки мають намір продовжувати стосунки ; 23% — не впевнені

Скористалися б допомогою спеціалісто_к для поліпшення вашого емоційного стану або відношення?

— Так, я перебуваю в терапії. Ми з партнеркою плануємо відвідати сімейну терапію у ЛГБТ френдлі психолога;

— Так;

— Ні;

— Я вже користувалася послугами різних психологів, вони мені не допомогли;

— Я б скористалася допомогою фахівця для відвертої бесіди але міняти або покращувати що то мені б не хотілося. ;

— В мене є психотерапевт;

— Я вже користувалося подібною допомогою і думаю, що на даному етапі більше не зверталася б ні до кого; тепер я розглядаю допомогу фахівця як необхідну мені;

— Із задоволенням скористалася, після розриву відносин, де мені змінили в голову лізли думки «що зі мною не так, я недостатньо хороша», була відмова від їжі на якийсь час, схожий до невропатолога через нервових зривів, однак, думаю, що робота з психологом поліпшила б ситуацію

Отже: 50% — респондентки скористалися б чи користуються психологічною допомогою; 23% — не хотіли бы скористатися послугами психолога; 20% — респондентка сама би впоралась з проблемами у стосунках; 7% — користувалися послугами та залишилися невдоволеними. Тобто більшість респонденток готові були б отримати психологічну допомогу, особливо від френдлі психологів.

Результати опитувальника «Ваші стосунки насильницькі чи добровільні?»

Згідно з даними опитування, відповіді респонденток на запитання щодо домашнього насильства розподілилися у наведених нижче відсотках.

1) З блоку питань про психологічне насильство відповіли :

Вас критикують, обзивають відповіло — 33% ; Вам кажуть, що ви дурні — 20% ; Над вами насміхаються — 27% ; Вас звинувачують, змушують почуватися винним — 40% ; Спотворюють ваші слов — 37% ; Вам брешуть або заперечують свої вчинки — 30% ; Вам забороняють виходити, куди і коли вам хочеться — 20%; У вас пригнічений настрій — 40% ; Вас ігнорують, не звертають увагу, відмовляються вислухати — 30%; Вам не дають говорити, виключають із бесіди — 20%; Вам не дозволяють зустрічатися з родиною, друзями — 20% ; Вас змушують звітувати за кожну хвилину, коли вас не було — 27% ; Вас звинувачують у тому, що у вас є інші справи/стосунки з іншими — 30% ; Від вас приховують інформацію — 27% ; Вас позбавляють їжі і сну — 7% ; Вам кажуть, що ви божевільний — 27% ; У вас була загроза або спроба вчинити самогубство — 30% ; Ваш партнер зловживає наркотиками або алкоголем — 17% ; Ваш партнер задивляється на інших жінок/чоловіків — 33%; Вам кажуть, щоб ви пішли — 23% ; Вам вказують як одягатися — 10% ; Ваш партнер не виконує обіцяного — 33% ; Вас публічно ображають — 23% ; Ваш партнер вважає вас своєю власністю — 43% ;

Згідно з наданих даних найбільш вираженими відповідями у відсотках є : партнерка вважає своєю власністю, пригнічений настрій , критикують, обзивають; спотворюють слова; брешуть або заперечують свої вчинки; партнерка не виконує обіцяного; звинувачення у стосунках із іншими; ігнорують, не звертають увагу, відмовляються вислухати; звинувачення, що змушують почуватися винним та задивляння на інших жінок/чоловіків. Згадані пункти можуть криють у собі види психологічного аб'юзу — критика особистості, газлайтинг, неглект та неадекватні ревності. Про можливі причини ревності буде згадано нижче.

2) З блоку питань про фінансове насильство:

З вами не обговорюють, як витратити гроші — 30% ; Ви повинні просити гроші або заробляти їх у ліжку — 10% ; Вам видають подачки — 10%; Вас змушують звітувати за кожну витрачену копійку — 10 % ; Вам не дають грошей — 17% ; Ваш партнер приховує свої доходи — 20 % ; У вас

забирають гроші, які ви заробили — 10% ; Ви змушені приховувати свої доходи — 20%;

Відповіді респондентів свідчать, що фінансовий аб'юз в окремих випадках є, але загалом мають низькі відсотки. Серед частих відповідей зустрічаються проблеми : відсутність обговорень щодо витрат; вимушеність приховування своїх доходів; партнерка приховує свої доходи. Можливо проблеми з сімейним бюджетом пов'язані із тим, що тільки невеликий відсоток респонденток знаходяться у домашньому одностатевому партнерстві.

3) З блоку питань про сексуальне насильство :

Ваш партнер злиться, якщо вам не хочеться сексу — 30% ; Ваш партнер виконує з вами сексуальні дії без вашої згоди — 10% ; Вас примушують до сексу під загрозою насильства — 3% ; Ваш партнер використовує порнографію (без вашої згоди) — 13% ; Ваш партнер вас гвалтує — 13% ; Ваш партнер примушує вас мастурбувати — 3% ; Ваш партнер примушує вас до групового сексу — 0% ; Вас примушують до сексу з іншими (наприклад, з друзями) — 0 % ; Вас примушують до сексу за гроші — 3% ;

Отримані відсотки свідчать, що сексуальне насильство в лесбійських стосунках на низькому рівні. Хоча поодинокі випадки можна побачити у таких твердженнях : ваш партнер злиться, якщо вам не хочеться сексу; ваш партнер вас гвалтує. Можливими причинами наявних відповідей є відсутність можливості захистити себе фізично від гвалтування або психологічно від примусу до статевого акту (невміння говорити "Ні")

4) З блоку питань про фізичне насильство :

Вас штовхають, смикають, збивають з ніг — 13% ; Вам дають ляпаса, б'ють кулаком — 10% ; Вас кусають - 40% ; Вас б'ють ногами — 3% ; Вас тягають за волосся — 13% ; Вас спускають вниз по сходах — 3% ; Вас зв'язують, надягають наручники — 20% ; Вам наносять опіки — 0% ; Вам викручують руки або ноги — 13% ; Вас б'ють по голові — 7 % ; Вас намагаються задушити — 7% ; Вас душать або тримають вашу голову під водою — 3% ; Вас б'ють голову — 17% ; Вам роблять порізи або завдають

удари ножом — 3% ; Вас поранили зі зброї або іншим предметом — 0% ; Спалили або розірвали ваші речі — 3% ; Ваш партнер здійснив насильство над вашими друзями, рідними — 0 % ; Ваш партнер здійснив насильство над тваринами — 0% ;

Хоча фізичне насильство як показник займає низький рівень, але серед відповідей є випадки побоїв або пошкодження речей. Низький показник може свідчити про закритість ЛБ-спільноти, адже не прийнято піднімати тему домашнього насильства. Також є відповіді : вас кусають; надягають наручники; тягають за волосся – ці дії були за згодою респонденток як елемент БДСМ-практик у стосунках.

5) З блоку питань про інші види насильства :

Вам погрожують завдати фізичної шкоди — 10% ; Погрожують фізичною шкодою іншим членам родини — 0% ; Вам погрожують зброєю або іншими предметами — 7%; Погрожують вас убити — 3 % ; Лихословлять або кричать вам в обличчя — 30%; Розкидають їжу або речі; Ламають, псують майно — 10%; Занадто швидко або необережно ведуть машину — 7% ; Шпигують за вами, переслідують вас або влаштовують вам перевірки — 7% ; Не ідуть, якщо ви просите про це — 20% ; Перепиняють вам шлях, не дають вийти з кімнати — 20% ; Скоюють учинки, які принижують вас , або змушують вас їх робити — 17 % ; Обговорюють вашу статеву орієнтацію із іншими — 23% ; Купають вам подарунки щоб переконати у своєму каятті — 23 %.

Шкала інші види насильства також виявила низький рівень, але можна зробити акцент на таких проблемах, що існують в окремих випадках як : лихословлять або кричать в обличчя; обговорення статевої орієнтації ; переконання у своєму каятті через подарунки. Виділені відповіді орієнтовані на прив'язування жертви до аб'юзера та психологічного, фізичного її приниження.

Отримані результати дозволили нам виокремити найбільш вагомі проблеми аб'юзу. Такі пункти опитувальника як : вас звинувачують у тому, що

у вас є інші справи/стосунки з іншими; від вас приховують інформацію; ваш партнер задивляється на інших жінок/чоловіків — займають лідируючі позиції у відповідях респонденто і містять у собі почуття ревнощів. Згідно з видів ревнощів виділяють і можливі причини, а саме :

1. власницькі ревнощі. Її «девіз»: «Річ завжди повинна належати своєму господареві». Можливі наступні причини такої ревнощів: зрада чи підозрілу поведінку партнера, охолодження почуттів коханої, відсутність інформації про нього, розлука, яка компрометує інформація. Розвитку власницькою ревнощів в сильному ступені сприяють такі риси характеру: владолюбство, емоційна холодність, нездатність прощати, впертість, педантизм і просто невміння поважати особистість іншої людини.

2. ревнощі від ущемлення. Зазвичай властива людям з тривожно-недовірливим характером, невпевненим у собі, з комплексом неповноцінності, схильністю до перебільшення небезпеки. Такий вид ревнощів сприяє низькій самооцінці, яка, може сформуватися неправильними діями іншої людини або переживанням своєї сексуальної неспроможності. Для таких людей характерно небажання допустити порівняння з можливим суперником з побоювання програти в очах коханої людини.

3. відображена ревнощ. Її джерело - проекція власної подружньої невірності, ненадійності на іншого партнера. Логіка такої ревнощів проста: якщо я можу стати об'єктом любові іншого, то напевно і мій партнер на це здатний. Подібна ревність найбільш далека від любові.

Але оскільки дослідження не містить коментарів про відповіді з опитувальника, не можна і виділити вид та причини ревнощів у лесбійських стосунках, що становили би власну специфіку.

Отже серед заповнених відповідей щодо 5-х видів аб'юзу у більшості жінки відмічали - психологічний як наявне насилля. Але згідно з наступним показником дослідження – види аб'юзу :

психологічний аб'юз у лесбійських стосунках складає — 63% на низькому рівні, 27 % на середньому , 10% на високому;

фінансовий на низькому рівні — 87%, на середньому — 10% та високому — 3%

сексуальний аб'юз переважає у респондентів на низькому рівні — 93% та 3% на середньому рівні.

фізичний аб'юз відзначається у 93% респондентів на низькому рівні та 3% на середньому рівні

та шкала «Інші види примусу» визначає, що у 80% респондентів даний вид аб'юзу на низькому рівні та у 20% на середньому.

У 2018 році було проведено пілотажне дослідження з проблеми «Психологічні особливості аб'юзу в лесбійських стосунках». Але була використан лише один опитувальник «Ваші стосунки насильницькі чи добровільні?». У дослідженні прийняли участь 21 респондентки віком від 22 до 38 років, де мінімальний вік складав 19 років, а максимальний — 42 роки.

За гендером жінки розділилися на цисгендерних 95 % та трансгендерних — 5%

Аналіз статистичного результату виявив, що тривалість стосунків респондентів з партнерками складає у середньому 2 роки.

Згідно з даними опитування, відповіді респонденток на запитання щодо домашнього насильства розподілилися у наведених нижче відсотках.

1) З блоку питань про психологічне насильство відповіли :

Вас критикують, обзивають відповіло — 16% ; Вам кажуть, що ви дурні — 11% ; Над вами насміхаються — 26% ; Вас звинувачують, змушують почуватися винним — 32% ; Спотворюють ваші слов — 32% ; Вам брешуть або заперечують свої вчинки — 26% ; Вам забороняють виходити, куди і коли вам хочеться — 16% ; У вас пригнічений настрій — 21% ; Вас ігнорують, не звертають увагу, відмовляються вислухати — 26% ; Вам не дають говорити, виключають із бесіди — 16% ; Вам не дозволяють зустрічатися з родиною, друзями — 0% ; Вас змушують звітувати за кожну хвилину, коли вас не було — 16% ; Вас звинувачують у тому, що у вас є інші справи/стосунки з іншими — 42% ; Від вас приховують інформацію — 42% ; Вас позбавляють їжі і сну

— 0% ; Вам кажуть, що ви божевільний — 21% ; У вас була загроза або спроба вчинити самогубство — 16% ; Ваш партнер зловживає наркотиками або алкоголем — 21% ; Ваш партнер задивляється на інших жінок/чоловіків — 37%; Вам кажуть, щоб ви пішли — 21% ; Вам вказують як одягатися — 21% ; Ваш партнер не виконує

обіцяного — 26% ; Вас публічно ображають — 16% ; Ваш партнер вважає вас своєю власністю — 16% ;

Згідно з наданих даних найбільш вираженими відповідями у відсотках є : звинувачення у стосунках із іншими; приховування інформації; звинувачення, що змушують почуватися винним та задивляння на інших жінок/чоловіків. Згадані пункти можуть криють у собі ревності,недовіру партнерок, підозру у зраді. Про можливі причини ревності буде згадано нижче.

2) З блоку питань про фінансове насильство:

З вами не обговорюють, як витратити гроші — 21% ; Ви повинні просити гроші або заробляти їх у ліжку — 5% ; Вам видають подачки — 5%; Вас змушують звітувати за кожну витрачену копійку — 0 % ; Вам не дають грошей — 0% ; Ваш партнер приховує свої доходи — 0 % ; У вас забирають гроші, які ви заробили — 0% ; Ви змушені приховувати свої доходи — 11;

Відповіді респондентів свідчать, що фінансовий аб'юз в окремих випадках є, але загалом мають низькі відсотки. Серед рідких, але наявних проблем існують : відсутність обговорень щодо витрат; вимушеність приховуваннях свої доходів; необхідність просити гроші або їх видають у вигляді подачок.

3) З блоку питань про сексуальне насильство :

Ваш партнер злиться, якщо вам не хочеться сексу — 5% ; Ваш партнер виконує з вами сексуальні дії без вашої згоди — 0% ; Вас примушують до сексу під загрозою насильства — 0% ; Ваш партнер використовує порнографію (без вашої згоди) — 0% ; Ваш партнер вас гвалтує — 5% ; Ваш партнер примушує вас мастурбувати — 0% ; Ваш партнер примушує вас до

групового сексу — 0% ; Вас примушують до сексу з іншими (наприклад, з друзями) — 0 % ; Вас примушують до сексу за гроші — 0% ;

Отримані відсотки свідчать, що сексуальне насильство в лесбійських стосунках відсутнє, але зустрічають поодинокі випадки у твердження : ваш партнер злиться, якщо вам не хочеться сексу та ваш партнер вас гвалтує. Можливими причинами наявних відповідей є відсутність можливості захистити себе фізично від гвалтування або психологічно від примусу до статевого акту (невміння говорити "Ні")

4) З блоку питань про фізичне насильство :

Вас штовхають, смикають, збивають з ніг — 5% ; Вам дають ляпаса, б'ють кулаком — 5% ; Вас кусають - 0% ; Вас б'ють ногами — 11% ; Вас тягають за волосся — 5% ; Вас спускають вниз по сходах — 0% ; Вас зв'язують, надягають наручники — 0% ; Вам наносять опіки — 0% ; Вам викручують руки або ноги — 0% ; Вас б'ють по голові — 5 % ; Вас намагаються задушити — 5% ; Вас душать або тримають вашу голову під водою — 0% ; Вас б'ють головою — 0% ; Вам роблять порізи або завдають удари ножом — 0% ; Вас поранили зі зброї або іншим предметом — 0% ; Спалили або розірвали ваші речі — 5% ; Ваш партнер здійснив насильство над вашими друзями, рідними — 5 % ; Ваш партнер здійснив насильство над тваринами — 5% ;

Хоча фізичне насильство як показник займає низький рівень, але серед відповідей є випадки побоїв або пошкодження речей. Низький показник може свідчити про закритість ЛБ-спільноти, адже не прийнято піднімати тему домашнього насильства.

5) З блоку питань про інші види насильства :

Вам погрожують завдати фізичної шкоди — 11% ; Погрожують фізичною шкодою іншим членам родини — 5% ; Вам погрожують зброєю або іншими предметами — 0%; Погрожують вас убити — 0 % ; Лихословлять або кричать вам в обличчя — 16%; Розкидають їжу або речі; Ламають, псуують майно — 11%; Занадто швидко або необережно ведуть машину — 11% ;

Шпигують за вами, переслідують вас або влаштовують вам перевірки — 5% ; Не ідуть, якщо ви просите про це — 11% ; Перепиняють вам шлях, не дають вийти з кімнати — 11% ; Скоюють учинки, які принижують вас , або змушують вас їх робити — 21 % ;

Обговорюють вашу статеву орієнтацію із іншими — 21% ; Купають вам подарунки щоб переконати у своєму каятті — 21 %.

Шкала інші види насильства також виявила низький рівень, але можна зробити акцент на таких проблемах, що існують в окремих випадках як : скоєння учинків, які принижують гідність партнерки, обговорення статевої орієнтації та переконання у своєму каятті через подарунки. Виділені відповіді орієнтовані на привязування жертви до аб'юзера та психологічного, фізичного її приниження.

Отримані результати дозволили нам виокремити найбільш вагомі проблеми аб'юзу. Такі пункти опитувальника як : вас звинувачують у тому, що у вас є інші справи/стосунки з іншими; від вас приховують інформацію; ваш партнер задивляється на інших жінок/чоловіків - займають лідируючі позиції у відповідях респонденто і містять у собі почуття ревнощів.

Отже серед заповнених відповідей щодо 5-х видів аб'юзу у більшості жінки відмічали - психологічний як наявне насилля. Але згідно з наступним показником дослідження – види аб'юзу :

психологічний аб'юз у лесбійських стосунках складає – 71% на низькому рівні, 19% на середньому , 10% на високому

Фінансовий та сексуальний аб'юз переважає у респондентів на низькому рівні – 100%

Фізичний та інші види аб'юзу мають по 90% на низькому рівні та 10% на середньому рівні

Згідно з аналізу даних, можна стверджувати, що фінансовий та сексуальний аб'юз у данній виборці відсутній.

З огляду на отримані результати необхідно навести низку рекомендацій щодо профілактики входження в аб'юзивні стосунки.

Результати методики «Визначення міжособистісних залежностей»

Згідно з даними опитування, найбільшу кількість відповідей респонденток на запитання щодо відчуття себе у стосунках, відображається у наведених нижче відсотках.

1) Шкала «Деструктивна свержзалежність»: Інші люди мені здаються більш впевненими, ніж я — 47% «Так»; Мене легко образити критикою — 47% «Так»; Необхідність відповідати за щось змушує мене хвилюватися — 37% «Скоріше так»; Я відчуваю себе набагато комфортніше, коли хтось інший бере на себе відповідальність — 20% «Скоріше так»; Інші не розуміють, наскільки їх слова можуть мене образити — 20% «Ні»; Для мене важливо, щоб інші люди любили мене — 27% «Скоріше так»; Я б вважав за краще поступитися і зберегти мирні відносини з партнером, ніж відстоювати свою думку і виграти в суперечці — 27% «Скоріше ні»; Я щасливий, коли керує хтось інший — 23% «Ні»; Коли я сперечаюся з будь-ким, мене хвилює, що наші відносини можуть надовго зіпсуватися — 20% «Так»; Я іноді погоджуюся з тим, у що я насправді не вірю, заради того щоб сподобатися іншим — 27% «Важко відповісти».

Отже, більшість респондентом має тенденцію до: вважання, що інші люди більш певні; чутливі до критики; тривожності при необхідності відповідати за щось; покладання відповідальності на інших; потреби у любові зі сторони інших людей; хвилювань за стосунки під час сварки. Відповіді респондентом свідчать про догідливість їх у стосунках та готовність віддати відповідальність своїй партнерці.

2) Шкала «Дисфункціональне відділення»: Інші люди хочуть занадто багато від мене — 30% «Скоріше ні»; Коли хтось наближається до мене дуже близько, я прагну віддалитися — 33% «Ні»; Час від часу мені необхідно віддалятися від навколишньої дійсності — 47% «Так»; Я б хотів мати більше

часу для самого себе — 37% «Так»; Я вважаю за краще приймати рішення самостійно, не спираючись на думку інших людей — 27% «Ні»; Я не люблю відкривати про себе занадто багато приватної інформації — 33% «Так»; Я іноді боюся мотивів інших людей — 30% «Скоріше ні»; Я щасливий, коли я працюю самостійно — 40% «Так»; Для мене дуже важливо бути незалежним і самодостатнім — 27% «Так»; Коли справи йдуть не дуже добре, я намагаюся заховати свої почуття і бути сильним — 27% «Так»

Отже, відповіді іншої частини респонденток визначали, що : періодами виникає потреба у відділенні себе від інших; є бажання думати більше про себе; не мають намір ділитися занадто особистісною інформацією; комфортно працювати наодинці та почувати себе самодостатніми; намагаюся заховати свої почуття і бути сильним. Відповіді респонденток можна пов'язати із бажанням відділитися від оточуючих (у тому числі від аб'юзивної партнерки) задля реалізації своїх можливостей.

3) Шкала «Здорова залежність» : Я вірю, що більшість людей в глибині душі хороші і мають добрі наміри — 37% «Так»; Я здатний поділитися своїми потаємними думками і почуттями з людьми, яких я добре знаю — 43% «Так»; Я спокійно себе почуваю, коли прошу у інших допомога — 33% «Так»; Я не хвилююся про те, як мене сприймають інші люди — 23% «Важко відповісти»; Я часто йду на компроміси з людьми, які орієнтовані на співпрацю — 43% «Скоріше так»; Мої стосунки з іншими саме такі, якими я і хотів би їх бачити - навіть якби я міг, я не став би нічого змінювати — 23% «Важко відповісти»; Я сприймаю себе як людину, здатну добре справлятися з розчаруваннями і перешкодами — 23% «Скоріше так»; У відносинах з іншими мені зручно і пропонувати допомогу людям, які її потребують, і просити у інших підтримку, коли я в ній потребу — 33% «Скоріше так»; Коли я сварюся з ким-небудь, я впевнений, що наші відносини відновляться — 10% «Важко відповісти»; Мені легко довіряти людям — 20% «Важко відповісти».

Згідно з поданих відсотків, найбільшу кількість зібрали такі відповіді як: Я вірю, що більшість людей в глибині душі хороші і мають добрі наміри; Я здатний поділитися своїми потаємними думками і почуттями з людьми, яких я добре знаю ; Я спокійно себе почуваю, коли прошу у інших допомогу; Я часто йду на компроміси з людьми, які орієнтовані на співпрацю; Я сприймаю себе як людину, здатну добре справлятися з розчаруваннями і перешкодами; У відносинах з іншими мені зручно і пропонувати допомогу людям, які її потребують, і просити у інших підтримку, коли я в ній потребую. Наведені пункти можуть свідчити про потенціал та потяг до здорових стосунків.

Згідно з показниками «Шкала Деструктивна свержалежність» складає 47% на середньому рівні, 30% на високому рівні та 13 на низькому

Шкала «Дисфункціональне відділення» – 37% на середньому, 30% на високому та 23% на низькому

Шкала «Здорова залежність» – 47 % на середньому рівні, 40% на низькому та 3% на високому

Отже згідно з результатами методики у респонденток виражена деструктивна залежність, що відображається у : сильній потребі в емоційній близькості, любові і прийнятті з боку вагомих людей, ригідне прагнення до отримання допомоги і підтримки на тлі постійного відчуття себе безпомічного і слабого незалежно від конкретної ситуації;

та шкала здорова залежність – у здатності звертатися за допомогою в міру виникнення об'єктивної необхідності, гнучкість в вміння встановлювати довготривалі емоційні стосунки.

3.3 Рекомендації щодо подолання аб'юзу в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин

Відповідно до результатів теоретичного аналізу та даних емпіричного дослідження нами були розроблені наступні рекомендації :

1. Руйнування соціальних стереотипів щодо «ідеальності» лесбійських стосунків

2. Співпраця з психологами у ЛГБТ-ком'юніті з метою ефективної роботи у подальшому дослідженні аб'юзивних стосунків з огляду на їх специфічність.

3. Проведення круглих столів, семінарів, тренінгів у ЛГБТ-ком'юніті з теми «Аб'юзу у стосунках» з метою інформування про ознаки аб'юзу, профілактики попередження входження в аб'юзивні стосунки або знаходження ресурсів для виходу з нього.

4. Проведення науково-практичних конференцій для психологів, науковців, представників ЛГБТ-організацій щодо проблем і запитів спільноти з метою знаходження порозуміння між науковою та ЛГБТ-спільнотою задля об'єктивного висвітлення наявних питань; висвітлення практичних аспектів роботи з ЛГБТ-клієнтами і актуальних досліджень зі згаданої проблематики;

5. Створення посібника для психологів у роботі з ЛБ-клієнтками та їх запитамі задля встановлення довірливих стосунків між психологом та клієнткою через поінформованість і толерантне ставлення спеціаліста. Позитивними наслідком з огляду на тему дослідження може бути : розкриття теми насилля у стосунках в запиті пари або клієнтки.

6. Створення буклетів для ЛБ-спільноти з ознаками аб'юзу, профілактики попередження входження в аб'юзивні стосунки; знаходження ресурсів для виходу з нього.

7. Проведення заходів «живої бібліотеки» з метою висвітлення складної теми насильства для ЛБ-спільноти і суспільства загалом; усвідомлення наслідків замовчування та ігнорування проблем в одностатевих парах;

Рекомендації для ЛБ-жінок для попередження входження в аб'юзивні стосунки:

Рекомендації щодо подолання аб'юзивних стосунків:

1) Встановіть дистанцію. Створюйте з самого початку правила для ваших

стосунків.

2) Розмовляйте коректно

3) Завжди використовуйте «Я-повідомлення». Наприклад, говорите так:

Я відчуваю, що ... Мені треба, щоб ... Я хочу, щоб ... Я кажу тобі все це, тому що я (ціную нашу дружбу, люблю тебе, хочу поліпшити наші відносини і т.п.)

4) «Ні, я не хочу» - це нормально. Не бійтеся говорити «Ні» і «Я не хочу». Це не є скандалом, не є конфліктом, не виглядає безглуздо і так далі. Це абсолютно нормальне людське стан: чогось не хотіти і захищати себе. Пам'ятайте, що люди потребують відносинах з іншими людьми, але вони не мають потреби у всіх, в будь-яких відносинах. Деякі відносини можна і потрібно припинити або звести до можливого, що не травмуючого вас, мінімуму.

5) Не намагайтеся наздогнати і заподіяти добро. Навіть не думайте про те, щоб переробити або перевиховати аб'юзера, привести його до розуму.

6) Концепція «Ти - не я. Ми різні. » Вона дозволяє розвинути повагу, проявляти співчуття і в підсумку дає можливість будувати здорові відносини з іншими людьми.

7) Тримати в голові пріоритети

8) Бути в твердим у своїх позиціях. Наполягати на них, якщо необхідно.

9) Попрощайтеся з найкращими побажаннями

ВИСНОВКИ

ЛГБТ-рух. ЛГБТ - скорочення від перших літер слів лесб'янка, гей, бісексуал і транссексуал) прагне домогтися змін в законодавстві, спрямованих на забезпечення прав сексуальних і гендерних меншин.

Протягом довгого часу гомосексуалісти, лесб'янки, транссексуали і бісексуали були змушені жити, приховуючи свою відмінність, мовчки терплячи переслідування, презирство, приниження, шантаж і навіть вбивства. Відрізняються від інших повинні були терпіти заперечення своєї «неповноцінності». Стаючи в усіх соціальних колах жертвами, об'єктами глузувань, пліток; відмінні в свої сексуальні переваги відкидалися всіма і вся. Суспільство, кероване стереотипами і забобонами заперечує права меншин лесбійок, геїв, транссексуалів і бісексуалів. Але ні сексуальні переваги, ні гнів від безсилля перед нерозумінням суспільства, думаючого, що все невідповідне їх розуміння є чимось аномальним і ганебним. Кожна людина має право на повагу до його гідності, незалежно від його кольору шкіри, мови, матеріального доходу, культури, релігійної віри, політичної ідеології або сексуальних уподобань.

Теоретичний аналіз психологічних особливостей аб'юзу, як основної соціально-психологічної проблеми в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин, показав, що аб'юз — одна з актуальних соціальних проблем не тільки для гетеро сексуальних пар, а й для ЛГБТ-меншин через різноманітність його проявів. Існує 4 види аб'юзу : психологічний, фізичний, сексуальний, економічний. Але і серед психологічного аб'юзу є свої види : неглект, вісхолдинг, газлайтинг, критика особистості, емоційний шантаж, надмірні ревнощі. Саме у цьому і криється небезка психологічного аб'юзу — ознаки, що він містить сприймаються жертвою як турбота партнерки, прояв почуттів або замовчування проблем як намір не сваритися. Одностатеві стосунки у суспільстві стигматизовані, а як наслідок стигма є поштовхом для

проблем ізоляції, мовчання спільноти, загрози аутиingu з боку партнерки. Тому пріоритетним напрямком є руйнування соціальних стереотипів щодо ЛГБТ-меншин.

Емпіричне дослідження психологічних особливостей аб'юзу в лесбійських стосунках представників ЛГБТ-меншин за результатами кількісної обробки виявила такі види аб'юзу у лесбійських стосунках: психологічний аб'юз є наявним і переважає над іншими на середньому рівні. Інші види примусу та фінансове насильство представлені у невеликій кількості жінок, але виражено. Фізичний аб'юз у даній виборці має в основному добровільний характер (БДСМ-практики у стосунках) і поодинокі випадки сексуального насильства.

Статистичні дані вибірки також показують, що :

1. У стосунках респонденток існують виражені проблеми, які приносять дискомфорт. У подібних стосунках партнерка респондентки періодично, але виражено проявляє насильство. Відповіді на закриті запитання в анкеті показали, що більшість жінок не помічали на початку стосунків ознак аб'юзу, що можливо пов'язано з соціальною бажаністю партнерки; невдоволення від минулих або теперішніх аб'юзивних стосунків; подальші зміни у стосунках вбачилися як їх розірвання та після них або у процесі респондентки виявили бажання звернутися за допомогою до психолога.

2. Вираженими видами насильства у цій вибірці психологічний та інші види примусу (загроза стосується не тільки респондентки, але й її оточуючих), фінансовий. Можливо проблеми з сімейним бюджетом пов'язані із тим, що жінки перебуваючи в одностатевих стосунках частково переймають модель подружніх стосунків у гетеросексуальних пар. Тому причини фінансового аб'юзу необхідно розкрити вже у наступному дослідженні. Потенційним проблемним полем для подальшого вивчення у лесбійських стосунках є психологічний аб'юз, як вид насильства так як серед виражених проявів має найбільший відсоток.

3. Більшість респонденток мають схильність до здорової залежності - у здатності звертатися за допомогою в міру виникнення об'єктивної необхідності, гнучкість в вміння встановлювати довготривалі емоційні стосунки. Та виражена частка має тенденцію до деструктивної залежності, що відображається у сильній потребі в емоційній близькості, любові і прийнятті з боку вагомих людей.

Отже, гіпотеза нашого дослідження підтвердилася, а саме соціально-психологічні проблеми в лесбійських стосунках, як представників ЛГБТ-меншин, переважає психологічний вид аб'юзу, інші види (фінансовий, сексуальний, фізичний та інші види примусу) проявляються меншою мірою.

Також нами було надано рекомендації щодо: - руйнування соціальних стереотипів щодо «ідеальності» лесбійських стосунків; - поінформування ЛБ-спільноти про аб'юзивні стосунки та психологів щодо запитів ЛБ-спільноти; - проведення науково-практичних конференцій для психологів, науковців, ЛГБТ-організацій щодо актуальних проблем ; - співпраця з психологами у ЛГБТ-ком'юніті.

Розроблені рекомендації будуть корисними психологам, що працюють з ЛГБТ-спільнотою та науковцям, що займаються проблематикою аб'юзу в одностатевих стосунках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аберкромби К., С. Хилл, Тернет Б.С. «Социологический словарь», М. «Экономика», 2004
2. Абыюз в отношениях, признаки/Психология и психиатрия [<http://psihomed.com/abyuz/>]
3. Алексеев Н.А. Правовое регулирование положения сексуальных меньшинств: Россия в свете практики международных организаций и национального законодательства стран мира.- М.: БЕК 2001
4. Аналитика: результаты опроса «Как относятся жители разных стран к геем и лесбиянкам?». [Электронный ресурс] // Официальный сайт ЛГБТпутешественников. – Электрон. данные. - URL: <http://out-traveler.ru/gallup-globalgay-friendly-poll/> (дата обращения: 08.06.2016).
5. Бейкер Р.. Постельные войны. Неверность, сексуальные конфликты и эволюция отношений / Пер.с англ. – М.: Альпина нонфикшн, 2013. – 402с.
6. Беляева Ксения. Интернет издание «Журнал Молодежной Культуры». Статья «Толерантность отношения к сексуальным меньшинствам» от 09.07.2004. <http://mmj.ru/>
7. Брод Г., Кауфман М.. Теоретические аспекты маскулинности / Монография. – США, 1994. -302с.
8. Газета.ru «Кровосмешение геев с Минздравом», 10.04.2007.
9. Генеральную Ассамблею ООН призовут отменить уголовное наказание за гомосексуальность
10. Гольцберг Е. В семье: 6 видов психологического насилия и 2 способа преодоления [<http://womo.ua/psihologicheskoe-nasilie/>]
11. Гомосексуализм и церковь: основанное на Библии обсуждение // Преодоление-Х. URL: <http://overcoming-x.ru/gomoseksualizm-i-cerkov-osnovannoe-na-biblii-obsuzhdenie.html> (дата обращения: 08.06.2016)

12. Гомосексуалистам запретят становиться донорами спермы / ROL
13. Деревянко И.М. Гомосексуализм / И.М. Деревянко. – М.: Знание. – 1991. – 264 с.
14. Дехтяр М. Янебоюссказати. Постфактум [https://megapolis.in.ua/yaneboyusskazaty-postfaktum/]
15. Джолли Д. В однополых парах домашнее насилие случается чаще [http://www.bbc.com/russian/society/2014/11/141118_homosexual_domestic_violence]
16. Дивов О., Каганов Л., Чекмаев С. и др. Беспощадная толерантность/ сборник. – М.: Эксмо, 2012. – 480с.
17. Зулкарнеева З.Р. Суицидальное поведение у жертв сексуального насилия // Социальная и клиническая психиатрия. 1995. № 3. с.102-104.
18. Информационная брошюра: «Геи и лесбиянки старшего поколения», «ЛГБТ – люди с историей», «Мой активизм». СПб., 2011. – С. 18
19. Информационная брошюра: «Как корректно писать о лесбиянках, геях, бисексуалах и трансгендерах». – СПб., 2014. – 11 с.
20. Информационная брошюра: «Родительство: дети в однополый семье», «Трансгендер: человек в чужом теле», «Религия: церковь против ЛГБТ?». СПб., 2011. – С.8.
21. Исаев Д.Д., Кузнецов Ф.А. Мифы и факты о транссексуалах/ ЛГБТ организация «Выход». – СПб., 2012. – 44с.
22. Каприо Ф. Многообразие сексуального поведения. М.: Артания. – 1995. – 350 с.
23. Касьян Т. 7 ответов WoMo на самые болезненные вопросы о насилии в отношении женщин [http://womo.ua/sprashivayte -otvechaem-7-otvetov-womo-na-samyie-boleznennyie-voprosyi-o-nasilii-v-otnoshenii-zhenshhin/]
24. Келли Г. Основы современной сексологии / Г. Келли. – 6 ое издание. СПб.: «Питер». – 2000. – 896 с.
25. Клецина И.С., Юркова Е.В. Межличностные отношения и гендерные стереотипы: партнерство или манипуляция // Гендерные отношения

в современном российском обществе: Материалы второй межвузовской студенческой конференции/Отв. ред. Т.А. Мелешко, М. В. Рабжаева. СПб.: Политехника, 2002.- с. 253-258.

26. Коджаспиров А.Ю. Педагогический словарь. М., 2003. – С. 176-177

27. Кон И.С. «О нормализации гомосексуальности»// «Сексология и сексопатология», 2003, № 2, с. 2

28. Кон И.С. Лунный свет на заре. Лики и маски однополый любви. М.: Олимп. – 1998. – 104 с.

29. Кульбабка Т. Аб'юз - насильство фізичне, сексуальне, психологічне, фінансове. Як розпізнати і протидіяти? [http://dc.lviv.ua/zhuttya_v_podruzhzhi/lubov-v-podruzhzh/4965-abyuz.html]

30. Куркин Д. «Тихая эпидемия» : Как женщины подвергаются насилию в ЛГБТ-отношениях [<https://www.wonderzine.com/wonderzine/life/life/238933-same-sex-domestic-abuse>]

31. Левицкая М. Домашнее насилие в ЛГБТ-семьях [<https://makeout.by/2014/02/06/domashnee-nasilie-v-lgbt-semyah.html>]

32. Лосева О.К., Ибрагимов Р.А. Сексуальное насилие как фактор распространения заболеваний, передаваемых половым путем // ЗППП. 1996. №4. С.29-32.

33. Лузан Н.В. К вопросу о заболеваемости ЗППП у несовершеннолетних // ЗППП. 1998. №1. С.28-32.

34. Лузан Н.В., Зайцева Е.В. Половое поведение современных подростков: мифы и реальность. Новосибирск. Сибирский хронограф. 1999.

35. Макаренко А. С. Книга для родителей. М., 1954.

36. Методы и методики социально-педагогического исследования. / Под ред. С.Г. Вершловского. – М., 1999. С.37.

37. Мондитор Ф.М. Гомосексуальность: естественная история. Екатеринбург, 2002. - С. 32-34.

38. Мондимор Ф.М. Гомосексуальность: Естественная история / Пер с англ. Л. Володиной. – Екатеринбург: У-Фактория. – 2002. – 333 с.
39. Настольная книга социолога. ВГУ. Воронеж. 2006
40. Постановление Правительства РФ от 25 февраля 2003 г. N 123 «Об утверждении Положения о военно-врачебной экспертизе»
41. Рыбачок З. «Бьет-значит-любит» в однополых отношениях [https://urogau.org/ru/ourview/ourview_1467.html] 53
42. Савчук Д. Насильство та маскулініть в одностатевих стосунках [<http://commons.com.ua/ru/nasilstvotamaskulinnist-v-odnostatevih-stosunkah>]
43. Социальная работа с людьми, практикующими однополые сексуальные отношения: Теория. Методики. Лучшие практики. К., 2009. - С. 121.
44. Тюнеева Е. Виды эмоционального насилия в деструктивных отношениях [<http://psychostep.ru/emocionalnoe-nasilie/>]
45. Хайнце Э. Сексуальная ориентация – право человека. Пер. с англ. З. Баблюяна, М. Дмитриевой и Н. Иванова. – М.: Идея-Пресс. – 2003. – 366 с.
46. Харт Л. Практическая магия гендера // Российский сервер геев, лесбиянок, бисексуалов и трансгендеров. URL: <http://www.gay.ru/science/gender/prakticheskaya-magiya.html> (дата обращения: 03.05.2016).
47. Хассен С. Освобождение от психологического насилия [http://lib.ru/DPEOPLE/stiwen_hanter.txt]
48. Хатко У. Абыюз и домашнее насилие среди лесбиянок / перевод с англ. Хатко У. Хоренкова А., Морозова Е. Отв. ред. Хоренкова А., 2017. - с.22-33.
49. Хомей О. Зволікати не можна, ратифікувати! Стамбульська конвенція та протидія насильству щодо жінок [<http://povaha.org.ua/zvolikaty-ne-mozhna-ratyfikuvaty-stambulska-konventsiya-ta-protydiya-nasylstvu-schodo-zhinok>]

50. Хрипкова А. Г., Колесов Д. В. В семье растут сын и дочь / Книга для учителя. М., 1985.
51. Христианство: век за веком. Очерки по истории христианской Церкви/ Под общей ред. Архиепископа Егорьевского Марка – Litres, 2015. – 640 с.
52. Электронная энциклопедия Википедия // «Сексуальные меньшинства»
53. Этическое освещение проблем ЛГБТ в СМИ. М., 2011. – С. 22. 15 Коджаспирова Г.М.,
54. Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Уч. Посю 3-е издание. М. Омега Л. 2007, с 45
55. Ядов В.А. Социологическое исследование: методология, программа, методы. Самара, 1995
56. Bohdanova K., Holubenko V. The consequences of a psychologically busive relationships / Психологія травми : дискусійні питання психологічної допомоги : Тези Міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя: Сору Art,2017. - с.82
57. GayGirls.su Насилие в лесби семьях : мифы и факты/перевод с англ BearOlympic [<http://gaygirls.su/content.php?773>]
58. GayRussia.ru :: Нас объединяют не только желания
59. <http://www.narochnitskaia.info/cgi-bin/main.cgi?item=1r250r050105211329>
60. LGBT Rights. «Геи в России могут быть донорами крови на законных основаниях», 23.05.2008.
61. The New Times, «Министерство здравоохранения разрешило лицам гомосексуальной ориентации быть донорами», 23.05.2008.
62. The Times: Геев нужно вешать — частное мнение иранского министра Яхьяви
63. WWW.GAY.RU: Радужные новости. Австралийские геи борются за возможность быть донорами. 4 августа 2005 года

64. URL: <http://www.neuro.net.ru/sexology/chapt425.html>
(09.07.08г.)

Додаток А

Опитувальник “ Ваші стосунки насильницькі чи добровільні?”

Стать (гендер) –

Вік –

Тривалість стосунків з партнеркою -

Інструкція. Оцініть кожне твердження щодо ваших стосунків з партнером.

Поставте «так», якщо погоджуєтесь з ним, «ні» – якщо не погоджуєтесь

Вас критикують, обзивають	
Вам кажуть, що ви дурні	
Над вами насміхаються	
Вас звинувачують, змушують почуватися винним	
Спотворюють ваші слова	
Вам брешуть або заперечують свої вчинки	
Вам забороняють виходити, куди і коли вам хочеться	
У вас пригнічений настрій	
Вас ігнорують, не звертають увагу, відмовляються вислухати	
Вам не дають говорити, виключають із бесіди	
Вам не дозволяють зустрічатися з родиною, друзями	
Вас змушують звітувати за кожну хвилину, коли вас не було	
Вас звинувачують у тому, що у вас є інші справи/стосунки з іншими	
Від вас приховують інформацію	
Вас позбавляють їжі і сну	
Вам кажуть, що ви божевільний	
У вас була загроза або спроба вчинити самогубство	
Ваш партнер зловживає наркотиками або алкоголем	
Ваш партнер задивляється на інших жінок/чоловіків	
Вам кажуть, щоб ви пішли	
Вам вказують, як одягатися	
Ваш партнер не виконує обіцяного	

Вас публічно ображають	
Ваш партнер вважає вас своєю власністю	
З вами не обговорюють, як витратити гроші	
Ви повинні просити гроші або заробляти їх у ліжку	
Вам видають подачки	
Вас змушують звітувати за кожну витрачену копійку	
Вам не дають грошей	
Ваш партнер приховує свої доходи	
У вас забирають гроші, які ви заробили	
Ви змушені приховувати свої доходи	
Ваш партнер злиться, якщо вам не хочеться сексу	
Ваш партнер виконує з вами сексуальні дії без вашої згоди	
Вас примушують до сексу під загрозою насильства	
Ваш партнер використовує порнографію (без вашої згоди)	
Ваш партнер вас гвалтує	
Ваш партнер примушує вас мастурбувати	
Ваш партнер примушує вас до групового сексу	
Вас примушують до сексу з іншими (наприклад, друзями)	
Вас примушують до сексу за гроші	
Вас штовхають, смикають, збивають з ніг	
Вам дають ляпаса, б'ють кулаком	
Вас кусають	
Вас б'ють ногами	
Вас тягають за волосся	
Вас спускають вниз по сходах	
Вас зв'язують, надягають наручники	
Вам наносять опіки	
Вам викручують руки або ноги	
Вас б'ють по голові	

Вас намагаються задушити	
Вас душать або тримають вашу голову під водою	
Вас б'ють головою	
Вам роблять порізи або завдають удари ножом	
Вас поранили зі зброї або іншим предметом	
Спалили або розірвали ваші речі	
Ваш партнер здійснив насильство над вашими друзями або рідними	
Ваш партнер здійснив насильство над тваринами	
Вам погрожують завдати фізичної шкоди	
Погрожують фізичною шкодою іншим членам родини	
Вам погрожують зброєю або іншими предметами	
Погрожують вас убити	
Лихословлять або кричать вам в обличчя	
Розкидають їжу або речі	
Ламають, псують майно	
Занадто швидко або необережно ведуть машину	
Шпигують за вами, переслідують вас або влаштовують вам перевірки	
Не ідуть, якщо ви просити про це	
Перепиняють вам шлях, не дають вийти з кімнати	
Скоюють учинки, які принижують вас, або змушують вас їх робити	
Обговорюють вашу статеву орієнтацію із іншими	
Купують вам подарунки, щоб переконати вас у своєму каятті	

Додаток Б

Анкета

Пропонуємо вам взяти участь в опитуванні на тему "Відчуття себе в стосунках". Ваша думка дуже важлива для нас. Воно дозволить підвищити усвідомленість можливих проблем у відносинах і допоможе виявити аспекти для їх поліпшення ».

Перед початком проходження анкети заповніть відомості про себе

Стать (гендер)	
Вік	
Вік вашої партнерки	
Освіта (середня, середня спеціальна, незакінчена вища, вища)	
Сфера вашої діяльності	
Сфера діяльності партнерки	
Сексуальна орієнтація (лес бійка, бісексуалка, пансексуалка)	
Позиція у стосунках (актив, пасив, універсал)	
Сімейний стан (закриті моногамні відносини, одностатеве партнерство, відкриті полігамні відносини, ваш варіант)	
Тривалість стосунків	
Країна	

I блок. Оцініть своє ставлення до наступних висловлювань за шкалою і відзначте ваша відповідь знаком "+":

1. Так
2. Скоріше так
3. Скоріше ні
4. Ні
5. Важко відповісти

№	Твердження	Так	Скоріше так	Скоріше ні	Ні	Важко відповісти

1	Ви постійно відчуваєте свою провину у відносинах					
2	Заради комфорту партнерки Ви надмірно намагаєтеся догодити їй в побуті					
3	Ви відчуваєте загрозу з боку партнерки, перебуваючи поруч з нею					
4	Ви стежите за кожним своїм словом або вчинком, щоб не дратувати партнерку					
5	Партнерка не розуміє слова «Ні»					
6	Ви забуваєте про свої інтереси, ставлячи в пріоритет інтереси своєї партнерки					
7	У ваших стосунках Ви відчуваєте обман з боку партнерки					
8	Часто спілкування з партнеркою виснажує Вас					
9	Ви часто виправдовуєте небажані для вас дії партнерки					
10	З боку партнерки Ви відчуваєте емоційний холод					
11	У вас виникає надмірне бажання сподобатися партнерці					
12	Партнерка схильна до надмірної ревності					
13	Під час сварки партнерка не					

	контролює себе в словах / вчинках					
14	Партнерка постійно підозрює вас у чомусь					
15	У вашої партнерки часто виникає різка зміна настрою					
16	Ваша партнерка завжди перекладає провину на Вас					
17	Ваша партнерка завжди виправдовує свою поведінку вашими неправильними вчинками					
18	Ви часто ловили свою партнерку на брехні					
19	Ваша партнерка готова завжди виправдати насильство щодо Вас					
20	Ваша партнерка принижувала Вас в присутності друзів					
21	Партнерка застосовувала по відношенню до Вас фізичну силу					
22	Ваші речі були навмисно зіпсовані партнеркою					

II блок. Дайте розгорнуту відповідь на запитання

23. Чи бачили Ви на початку знайомства з Вашої партнеркою такі прояви характеру, як: надмірні турбота, контроль, ревності, агресія? Якщо так, то чи намагалися Ви дізнатися про причини такої поведінки?

24 Як ви думаєте, влаштовують / не влаштовують Вас відносини з партнеркою і чому?

25 Що б ви хотіли змінити у ваших стосунках?

26.Как ви бачите ваші подальші відносини з цією людиною?

27. Скористалися б допомогою спеціаліста_к для поліпшення вашого емоційного стану або відношення?

Додаток В

Тест профіль стосунків

Інструкція:

«При читанні кожного висловлювання подумайте, якою мірою воно може бути віднесено до вас. Для відповідей використовуйте таку шкалу, вибравши один варіант відповіді:

- 1 бал - зовсім не характерно для мене;
- 2 бали - швидше не характерно для мене;
- 3 бали - не знаю;
- 4 бали - швидше характерно для мене;
- 5 балів - дуже сильно характерно для мене »

Текст опитувальника

№	Твердження	Оцінка
1	Інші люди мені здаються більш впевненими, ніж я	1 2 3 4 5
2	Інші люди хочуть занадто багато від мене	1 2 3 4 5
3	Я вірю, що більшість людей в глибині душі хороші і мають добрі наміри	1 2 3 4 5
4	Мене легко образити критикою	1 2 3 4 5
5	Коли хтось наближається до мене дуже близько, я прагну віддалитися	1 2 3 4 5
6	Я здатний поділитися своїми потаємними думками і почуттями з людьми, яких я добре знаю	1 2 3 4 5
7	Необхідність відповідати за щось змушує мене хвилюватися	1 2 3 4 5
8	Час від часу мені необхідно віддалятися від навколишньої дійсності	1 2 3 4 5
9	Я спокійно себе почуваю, коли прошу у інших допомога	1 2 3 4 5
10	Я відчуваю себе набагато комфортніше, коли хтось інший бере на себе відповідальність	1 2 3 4 5
11	Я б хотів мати більше часу для самого себе.	1 2 3 4 5
12	Я не хвилююся про те, як мене сприймають інші люди	1 2 3 4 5
13	Інші не розуміють, наскільки їх слова можуть мене образити	1 2 3 4 5
14	Я вважаю за краще приймати рішення самостійно, не спираючись на думку інших людей	1 2 3 4 5
15	Я часто йду на компроміси з людьми, які орієнтовані на співпрацю	1 2 3 4 5
16	Для мене важливо, щоб інші люди любили мене	1 2 3 4 5
17	Я не люблю відкривати про себе занадто багато приватної інформації	1 2 3 4 5
18	Мої стосунки з іншими саме такі, якими я і хотів би їх бачити - навіть якби я міг, я не став би нічого змінювати	1 2 3 4 5
19	Я б вважав за краще поступитися і зберегти мирні відносини з партнером, ніж відстоювати свою думку і виграти в суперечці	1 2 3 4 5
20	Я іноді боюся мотивів інших людей	1 2 3 4 5
21	Я сприймаю себе як людину, здатну добре справлятися з розчаруваннями і перешкодами	1 2 3 4 5
22	Я щасливий, коли керує хтось інший	1 2 3 4 5
23	Я щасливий, коли я працюю самостійно	1 2 3 4 5

24	У відносинах з іншими мені зручно і пропонувати допомогу людям, які її потребують, і просити у інших підтримку, коли я в ній потребу	1 2 3 4 5
25	Коли я сперечаюся з будь-ким, мене хвилює, що наші відносини можуть надовго зіпсуватися	1 2 3 4 5
26	Для мене дуже важливо бути незалежним і самодостатнім	1 2 3 4 5
27	Коли я сварюсь з ким то, я впевнен, що наші стосунки відновляться	1 2 3 4 5
28	Я іноді погоджуюся з тим, у що я насправді не вірю, заради того щоб сподобатися іншим	1 2 3 4 5
29	Коли справи йдуть не дуже добре, я намагаюся заховати свої почуття і бути сильним	1 2 3 4 5
30	Мені легко довіряти людям	1 2 3 4 5